

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egy évre — — 36 kor.

Fél évre — — 18 kor.

Egy negyed évre — 9 kor.

Egy hóra — — 3 kor.

Nyiltéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 257.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, szeptember 4.

Rigát elfoglalták a németek.

Berlin, szeptember 3. A Wolff ügynökség jelenti este: Csapataink ma megszállták Rigát.

Rigában.

Hindenburg nem szokott adós maradni. Az nap, mikor az orosz vallási szekták új kereszties hadjáratot hirdetnek s felhívják az entente-ot, hogy foglalják vissza és hódítsák meg Konstantinápolyt, amely a jövőben csak az orosz népé lehet, Hindenburg betoppan Oroszország kapujába és csapatai megszállják Rigát, a nagy orosz kikötőt. A háboru negyedik évében a döntést érlelő rettenetes csaták szezonján, Pétervárat félemlítik meg a csuka-szürke német csapatok. Oroszországban ilyenkor már ősz van. Az emberek láznak, borzadnak és Kerenszky mintha érezte volna ennek a levélhullató időnek a szelét, a moszkvai államkongresszuson odakiáltotta népének, hogy szedje össze erejét, mert Hindenburg vasóklével döngeti a nagy érekaput.

A németek Bolondja, mint egykor a magyar, aki Bizanc portáján kopogott, mintha figyelmeztetné az entente által kiszípolozott és életerejétől megfosztott Oroszországot, hogy térjen észre és ne hagyja magát odaláncolni azokhoz a csodaszörnyekhez, azokhoz a tankokhoz, amelyekkel Anglia el akarta tiporni a nyugati fronton azt a német ércfalat, amely a Rajnát védi. Mint a legendás kaszás szekerek, úgy ereszkédtek le a legmodernebb csodagépek, a német acélszivekből alkotott fal ellen és pozdorjává zuzódtak. A német erő csoribatlan és eleven. A poklok gondolatából megszületett gép rozsdás vasdarab. A német Rigát foglalja el és az entente politikai szofizmákkal és frázisokkal akarja arcul vágni nagy ellenfelét, miután infernalis harci eszközeivel nem tud neki ártani.

A szent Oroszország most készül a kereszties hadjáratra Konstantinápolyért a pápa béke jegyzéket küld, amelyet Anglia még válaszra sem méltat és a németek átkelve a Dünán, belépnek Pétervár kapujába, elfoglalják Rigát. Az orosz kormány rég készülődik Moszkvába, mert Petrogradba ég a lába alatt a talaj és a főváros felé tart Hidenburg földet megdübörögtető hadereje. Vajjon olyan-e a kép, amely reményt nyújthat ellenségeinknek arra, hogy a harctereken döntő csapást mérhetnek reánk? Vajjon elhiszi-e a lövészrokban szen-

vedő poillon, vagy a Gabriele szikláján véres fejjel megjutamodó bersaglieri, hogy Anglia valaha is Németország fölé kerekedhetik? Wilson tartziseus frázisaival nem vitatkozik a német császár, sem a német kormány,

mert ellenségeink úgy akarják, hogy a tegyverek szava hangozzék.

Hindenburg beszélt! Szavára feltárul Pétervár kapuja. A Wolff ügynökség jelenti ma este: Német csapatok megszállták Rigát.

Előnyomulás Rigához.

Berlin, szeptember 3. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Viharban és esőben a tüzérségi harc a flandriai arcvonal egyes szakaszain erős. A többi hadseregnél a Maas mellett is általában csekély volt. A Cambre-sirsi országúton egy erős angol előretörés meghiúsult. A Hurtobise-majornál a franciák tényereségét árokharcokban tetemesen csökkentették.

Keleti harctér:

Lipót hajor herceg vezértábornagy hadsereg arcvonala:

Gondos előkészítés után német hadosztályok szeptember elsején reggel Üxküllnél mindkét oldalon átlepték a Dünát. Erős tüzérségi és bombavetőhatás előzte meg a gyalogsági átkelést, amely rövid harc után a folyó északi partján megvetette lábát. Erőteljes támadásaink visszavetették az oroszokat ott, ahol ellenállást tanúsítottak. Csapataink mozdulatai folyamatban vannak és tervszerűen folynak le. Az ellenség előnyomulásunk hatása alatt állásait a Dünától nyugatra feladta. Hadosztályaink az orosz utóvédekkel való csatározások közben itt is előnyomulóban vannak. A Rigából kiinduló utakon a legkülönbözőbb sűrű oszlopok hanyatt-homlok törekszenek északkelet felé. Lángfalvak és tanyák jelzik a 12. orosz hadsereg hátráló nyugati szárnyának útját.

József főherceg vezérezredes hadsereg arcvonala:

Az Erdős-Kárpátok északi lejtőinek folyó völgyeiben felélelt a harci tevékenység. A Trotus-völgyből délre több román éjjeltámadás a Marosnál és Grescescínél meghiúsult.

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

A Susita és Putna-völgyek közötti hegységben ezredeink erős orosz-román támadásokat hiúsítottak meg. Az itt kezükre került 200 fogollyal együtt augusztus 28-ika óta ezen a harcterületen ejtett foglyok száma 20 tisztre, 1650 főnyi legénységre, a zsákmány 6 ágyura táppakkal együtt, 60 géppuskára, számos aknavetőre és légi járműre emelkedett. A románok Marasescínél is hiába támadtak. Ma reggel Bratindolnál, Monasztirtól északnyugatra a franciák támadásai nagy veszteségeik mellett összeomlottak. A szerbek a Dobropoljenél újabb véres veszteségeket szenvedtek. — Luueuortí, első lőszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Sikeres vállalkozásaink
a Gábor hegyen.

Budapest, szeptember 3. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Az oroszok és románok Foksanitól északnyugatra és Ocnától délre ismételtén mi ba támadtak.

Olasz harctér:

A Monte san Gabrielen tegnap napkelte előtt csapataink vállalkozásai élénk harcokra vezettek, amelyek kedvezően végződtek. De után es es e a

hegy északi lejtőjén erős olasz támadások meghiusultak. Görzről keletre és Jamianonál is eredménytelenek maradtak az ellenség előretörései. Olasz repülők az Istria nyugati partvidékének több helységére bombát vetettek. Egy Triest ellen vonuló olasz repülőrajt tengeri repülőink céljának elérése előtt elűzték.

Balkán harctér:

A Vojusa mentén ellenséges felderítő osztagokat visszavertünk. A vezérkar főnöke. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Mezőssy Béla bukásáról beszélnek.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: Mezőssy Béla földművelésügyi miniszter alig három hónapi miniszterség után megbukott. Mert hiába cáfolják és hiába fogják cáfolni, Mezőssy végérvényesen megbukott. Nemcsak azért, mert Wekerlének nem kell, hanem azért is, mert az egész ország szembe fordult vele, sőt azok is, akiknek érdekében dolgozni akart. Nem volt bái, hogy Ghillány annak idején elment, de az ország szerencsétlensége, hogy Mezőssy került a helyére, aki ugyan nem szakember, de a jó kritikusból rossz kormányos lett. Az új miniszter vakmerő hozzáértéssel felborította elődje minden ténykedését és felborította az ország ellátásának rendjét is. Az idei termés szerencsére jobb a jó közepesnél. Ha a kormány megmaradt volna a régi rendnél, talán még felesleges tartalékokra is jutott volna, de Mezőssy merész fordulatot megszüntette a körzeti beosztást és engedélyezte a szabad bevásárlást. Ennek a rendelkezésnek az lett a következménye, hogy a gabona ijesztő gyorsasággal eltűnt és hirtelen árák, rejtett utakon kivándorol az országból. Mezőssy csak későn eszmélt rá a fenyegető viharra és észleletreméltó önnegtagadással felborította azt a helyzetet, melyet maga teremtett. Most már a gazdák is szembefordultak a bukott Mezőssyvel. Darányi és hívei támadták. Az Ormai, Robinék Gyula és hívei más agrár és vámpolitikát követelnek, mint amelyet Mezőssynek hirdetni szabad. Csak azok a felsőmagyarországi és nyugatmagyarországi gazdák támogatják, akiknek sikerült százötven-kétszáz koronás áron, búzájukat kivinni Ausztriába. Más mindenki szembe áll vele.

Mezőssy korparrendeletével tette rá a koronát eddigi intézkedéseire. Ma már senki sincs vele és mellette, a gazdák legkevésbé. Az ő elkeseredésüket növeli az a körülmény, is, a melyről Mezőssy se tette: a takarmányhiány. Mezőssy csak abban hibás, vagy tehetetlen, hogy az árpáról és tengeriről kiadandó kormányrendelet még mindig késik. A gazdáknak vannak készletei s nem tudják, mert nem merik eladni állatállományukat. Egy gazdag magyar megye alispánja azt a kijelentést tette, hogy saját felelősségére fog rendeltet kiadni, mert nem engedheti, hogy a megyéjében gazdák tönkremenjenek. Azután ám csukassa be a földművelésügyi miniszter, ha meri. Ezt a helyzetet is Mezőssy rovására írják és ez a tehetetlenség is amellel szól, hogy a miniszter már megbukott és a töle megszokott jóindulatát nehezíti utódja helyzetét.

Politikai okok nem siettetik Mezőssy távozását. Helyet kell ugyanis csinálnia Wekerlé legszemélyesebb hívének, Szerényi Józsefnek, aki kereskedelemügyi miniszter akar lenni, de ez csak úgy lehet, ha előbb Szerényi Béla gróf el megy földművelésügyi miniszternek, ami eredeti ambíciója volt. Ha ez a kombináció nem

volna keresztülvihető, akkor Wekerle európai híri szaktekintélyt ültetne a földművelésügyi miniszteri székbe, Lestyánszky Sándor volt államtitkár, aki a koalícióval szemben mentette, ami menthető volt. Beszélnek Széchenyi Viktorról is, aki komoly, képzett fiatal arisztokrata s aki esetleg földművelésügyi államtitkár lesz, ha politika vezére, köztük Zichy János gróf, támogatná a Wekerle-kormányt.

Nem kapnak kedvezményt a pékek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város közéletmezési bizottsága ma délután Barabás Béla főispán elnökletével ülést tartott. A mai ülésen is megjelentek a munkások kiküldöttei és meglepődéssel állapíthatjuk meg, hogy ez alkalommal higgadt, nyugodt hozzászólásaikkal nemcsak hogy a normális, objektív tárgyalást tették lehetővé, hanem gyakorlati észrevaló felszólalásaikkal a bizottság igen hasznos tagjainak bizonyultak.

A mai ülésen ismét szóba került a pékek beadványának az ügye. Mint az Aradi Közlöny megírta, a közéletmezési bizottság multkori ülése után vált csak köztudomásúvá, hogy nyolc aradi pék hajlandó volt minden kedvezmény nélkül továbbra is ellátni a kenyérsütést.

Ez az ajánlat új helyzetet teremtett és indokolatlanná tette a multkori ülésen a pékeknek engedett olcsóbb liszt és fakedvezményeket. A pékek nevében Spitelér Rudolf igyekezett bebizonyítani, hogy az ajánlatot tevő nyolc pék csak akkor süthet olcsóbban, hogyha nagymennyiségű kenyeret rendelnek náluk. Ez esetben ők is készséggel vállalják a munkát, sőt szívesen lejjebb is szállítják a kenyér árát, de amíg legalább öt métermázsát nem süthetnek naponta, addig a mai árak mellett megélhetésük biztosítva nincsen.

Adler Andor is a pékek érdekében szólal fel. A közéletmezési bizottságnak — mondotta — nem lehet feladata, hogy az iparos osztályt létérdekeiben megkárosítsa. Az egész polgárság érdekét összhangba kell hozni a pékek érdekével is és olyan megoldást kell keresni, hogy a város polgársága jól járjon, de a pékek se legyenek egzisztenciájukban tönkre téve.

Hollósi László nevelésügyi tartja, hogy a közéletmezési bizottság miért védi meg éppen a pékeket. Ha a város építeni akar, árlejtést tűz ki és annak ad megbízatást, aki a legolcsóbb ajánlatot tette és a többi ajánlat tevőkkel nem törődik. A közéletmezési ügyéből nem lehet iparos segítő akciót csinálni. Azt javasolja, hogy a város szállítsa le a kenyér árát negyvenhat fillérre.

Bing Hugó sem érti, hogy miért éppen a pékeket akarja megvédeni a város, mikor a többi iparos osztályokkal nem törődik. Ha a pékek olcsóbban fogják adni a kenyeret, a közönség ugyanis majd ahhoz a pékhez megy, aki a többinél olcsóbban adja és így az nagyobb

forgalmat fog csinálni. Az egész határozathozatalnak nincs értelme, a pékek majd konkurrálni fognak egymással és a kenyér ára magától jejjebb szállhat.

Hosszas vita után végül is a bizottság úgy döntött, hogy a kenyér árát változatlanul meghagyja ötven fillérben, a pékeknek adott kedvezményt pedig visszavonja.

A kenyér-ügy letárgyalása után Ésterde Kálmán báró a közéletmezési ügyről. Jelentette, hogy Nikolai Béla vállalkozó a miniszteriumtól kapott bevásárlási engedély alapján sertésceket fog Temes megye területén összevásárolni, amelyeknek csak a szalonnáját akarja Budapestre szállítani. Megállapodást kötöttek vele, hogy a környéken összevásárolt sertéseket Aradon vágatják le és így az állatok hús- és lája itt kerül majd eladásra.

Szóba került az ülésen a piacnak és a kereskedőknek fokozottabb ellenőrzése is. Vargass János polgármester felkérte azokat a bizottsági tagokat, akik az ellenőrzést magukra vállalták, hogy megbízatásuknak tegyenek pontosabban eleget. Mindég csak általános panaszokat visznek eléje, de konkrét tényeket sohasem sorolnak fel.

Adler Andor helyesnek tartja, hogy a kereskedőket ellenőrizzék, viszont ugyanakkor teljes joggal kívánhatják a kereskedők azt is, hogy a maximális árakat a viszonyoknak megfelelőleg állapítsák meg. A számlákkal igazolja, hogy a rendőrség által megállapított árjegyzékben több cikknek olyan alacsonyan szabták meg a maximális árát, hogy a cikkek beszerzése többé kerül. Adatokkal igazolja, hogy például a lisztárúsításra a kereskedők egyenesen ráfizetnek és így van ez még több cikkel is. Kéri, hogy a rendőrségi árjegyzéket vegyék revízió alá és a rendőrség állapítsa meg újból, de most már helyesen a különböző cikkek árát.

A munkások kiküldöttek felszólalásai alapján hosszas megbeszélés indult a piacon uralkodó helyzetről is. Felszólalásai alapján a bizottság több üdvös határozatot hozott, melyek alkalmasak lesznek arra, hogy a piacon bevásárló közönség helyzetét megjavítsák. Így például kimondotta a bizottság azt, hogy hogy lefogialt árakat egyáltalán nem szabad a piacra hozni, a zeladott árut kötelesek a piacról azonnal elszállíttatni. Ezzel az intézkedéssel megszüntették a nemrég életbelépett megrendelő jegyek intézményét, mert ezekkel a munkások tapasztalatai szerint visszaélések történtek. Azt is kimondotta a bizottság, hogy a piacra hozott kosarakat nem szabad letakarni, mert ezzel is elejét veszik az áru elrejtésének.

Végül kimondotta a bizottság, hogy üléseit ezentul rendszeresíteni fogja. Külön meghívó kibocsátása nélkül ezentul minden kedden délután fél öt órakor bizottsági ülést tartanak majd s ezenkívül a polgármesternek módjában van esetről-esetre rendkívüli ülést összehívni, ha sürgősen letárgyalandó kérdés kerülne napirendre.

VÁROS ÉS MEGYE

Sorrendje Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 1917 évi szeptember hó 12-én d. u. 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 1. Polgármester havi jelentése. 2. A kereskedelemügyi miniszter leirata a katonai legénységi fehérenemű egyrészének hadi özvegyek és általában arra szorult aradi lakosok által leendő elkészítése tárgyában. 3. A műszaki bizottság javaslata a közúti közlekedési vállalat vonalainak 4 szakaszra osztása és szakaszjegyek ár-

nak újabb megállapítása tárgyában. 4. A tanács előterjesztése a szin és bérház II, emeletén eddig Blidár Valéria által birt lakás bérbeadása tárgyában. 5. Dreichlinger Regina kéri, hogy földhasznabérleti szerződése Lázár Sebőre átruháztassék. 6. Pozsony város a közművek és gyárak széninségének megszüntetése iránt a kereskedelmügyi miniszterhez intézett felirata. 7. A tanács előterjesztése az aradi torna egyesület által építendő tornacsarnok tárgyában. 8. U. annak előterjesztése a gépüzemigazgató napidíjának megállapítása tárgyában. 9. A Magyar Adria egyesület megkeresése az iránt, hogy Arad város tagjai sorába lépjen. 10. A gazdasági szék jelentése a gulya legelőbeli 487/8 számú parcellának bérbeadása iránt megtartott árverés eredményéről. 11. Pauzár Sándor kérelme bojt bérletének meghosszabbítása iránt. 12. A tisztai ügyészség beterjeszti Bernáth József és Társai által a homok-mész és téglagyárat illetőleg kiállított nyilatkozatot jóváhagyás végett. 13. U. az beterjeszti a Kneifel K. és Fia céggel kokszszállítás iránt megkötött szerződést jóváhagyás végett. 14. Bökényi Aristid árvaszéki ülnök kérvénye szabadságidejének folytatólagos meghosszabbítása iránt.

Tisza István gróf átesett a térsorsorságon.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Tisza István grófról, aki hetekkel ezelőtt a frontra ment, csak azt tudták, hogy bibarmegyei és Levesmegyei huszárokkal Bukovina egyik magaslatán van. Budapesten lévő képviselők a napokban azt az értesítést kapták a fronton tartózkodó tisztektől, hogy Tisza átment már a tűzkereszteségen, amennyiben résztvett egy éjjeli támadásban, amelyet az oroszok ellen indítottak.

A volt miniszterelnök politikai barátai azt mondják, nem bizonyos, hogy Tisza István gróf résztvesz-e a ház szeptember 11-iki ülésén. Amennyiben mint katonaképviselő nem érne azzal a jogával, hogy a parlament ülészaka alatt otthon lehessen, akkor a munkapárt részéről Teleszky János fog hozzászólni Wekerle oxpozéjához.

A honvédelmi miniszterium államtitkárul újabban Belicska Sándor vezérőrnagyot emlegetik, aki Hazai Samu báró mellett két és fél évig vezető pozícióban dolgozott. Popovics Sándort, Wekerle kedves emberét, állítólag az Osztrák-Magyar Bank éléről a pénzügyminiszteriumban szölitják. Erre októberben kerülne a sor, Grätz Gustáv távozásával, amikor Wekerle venné át a pénzügyminiszteri tárcát. Beavatott helyeken azt tudják, hogy Popovics, akit az utóbbi hónapokban ismételtén megkínáltak a pénzügyminiszterséggel, Wekerle mellé szívesen jönne államtitkárnak is.

Budapestről telefonálja tudósítónk: A szeptember 14-iki képviselőház ülésének nemcsak Wekerle Sándor beszéde lesz kimagasló eseménye, hanem az időközi választásokon a parlamentbe be került új képviselőknek megjelenése is. Közülük, e sok szürke és jelentéktelen politikus körül, három a képviselőház újságírói karzatáról jutott be az ülés terembe: Fenyves László a nyiregyházi képviselő, Landauer Béla és Kovacs Denes, akinek egyhangú megválasztása bizonyos.

Az ARADI KOZLONY

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donanytozedében :-

Történelmi hazugság a dolovai csatáról.

Írta: Graber László dr., Pancsova város főügyésze.

A Magyar Paedagógiai Társaság könyvtárában A Világháború: Vezérfonal iskolai tanításokhoz és tájékoztató a magyar közönség számára címmel a Magyar Paedagógia Társaság megbízásából Imre Sándor egyetemi magántanár szerkesztésében és a Franklin Társulat kiadásában a vallás- és közoktatásügyi miniszterium támogatásával megindult munka első kötete most hagyta el a nyomdát.

A munka első részének Hadiseemények felirású fejezetét Pilch Jenő m. kir. honvéd alezredes írta.

Ebben a részben a Balkán hadszíntér eseményeinek ismertetése során a 75. és 76. oldalon a következőket olvassuk:

„Egyrészt orosz ösztökélésre, erőnk lekötése végett, másrészt tudatában annak, hogy ismét az orosz harcterre vittük csapataink egy részét, a szerb hadvezetőség szeptember elején merész támadást kezdett Magyarország ellen. Egy oszlopa Ruma, a másik pedig India felé tört előre, a harmadiknak Pancsován át a Bánáthba kellett volna jutnia. A többi apró betörés a főhadműveletekkel csak lazán függött össze és semmi jelentősége nem volt. Az India felé támadó volt a főoszlop s minden bizonnyal Ujvidék és Pétervárad volt a célja, míg a másik kettő a középnek oldalbiztosítását alkothatta. Az egymástól távol járó oszlopokat csufos vereség érte. Így a Mitrovicánál átkelt és 15.000 emberből álló Timok-hadosztály szeptember hatodikán leszállásunkba jutva, teljesen tönkrement. A második szerb had, valószínűleg a Sumadia-hadosztály, napokon át makacsul ellenállott (Batajnica, Ó- és Uj-Pazua) csapatainknak, de szeptember 14-én ezt is megsemmisítő vereség érte. A Pancsova felé betört ellenséges erőket Dolova alatt érte a vereség”.

Felesleges hangsúlyoznunk, hogy 1914. évi szeptember havában semmiféle szerb haderő nem tört be Pancsován át a Bánáthba, Pancsovára az egész háború alatt soha fegyveres szerb katonák nem tette a lábát s Pancsova s Dolova között semmiféle csata nem volt.

Az a veszély fenyeget, hogy ezt a történelmi falsumot Magyarország minden középiskolájában történelmi tényként tanulni fogják, kénytelenek vagyunk a tényállást leszögezni és ennek a történelmi falsumnak keletkezésére rávilágítani.

Megállapítjuk mindenekelőtt, hogy a cs. és kir. vezérkar jelentésében a szerbeknek Pancsovára való betöréséről, hosszabb itt tartózkodásáról, egy Dolova és Pancsova közötti csatáról soha említés nem történt.

A tényállás röviden a következő:

Amikor 1914. szeptember hó 10-én a szerbek a Száván át betörték Zimonyba, a hadvezetőség a határbiztosító csapatokat a Duna mellől az Alibunár-lajosfalvai vonalra vonta vissza s oda az ország belsejéből hatalmas erőket vont össze.

A hadvezetőség célja nyilván az volt, hogy engedi átkelni a szerbeket a Dunán s azután úgy bánik el velük, mint a Timok-hadosztállyal a Szerémsegen.

Pancsova városának katonai kiürítése és az a körülmény, hogy szeptember 10-én két ellenséges ágyúvedék is érte a várost, arra indította úgy az összes hatóságokat, mint a város lakosságának túlnyomó részét, hogy a várost elhagyja.

Habár az egész Duna-vonal teljesen szabadon maradt, a szerbek, okuva a Timok-dívidió során,

meg sem kísérelték a Dunán való átkelést.

Még akkor sem, amikor a dunamenti Borcsa község bírájának vezetése alatt nagyobb küldöttség ment osónakon Belgrádba és hírül vitte, hogy a Duna-vonal katonailag ki lett ürítve.

Akkor is mindössze 30-40 főből álló felderítő járőrt küldtek Borcsa községbe.

Ez a járőr átment a Borcsával szomszédos Bárányosra.

Mindkét helyen abban merült ki a járőr harci tevékenysége, hogy a pénzügyőri és csendőrségi laktanyáról leszedte a magyar címet, kifosztotta az éléskamrát és magukkal vittek két öreg magyar asszonyt. Szij Mihályné 50 éven felüli, egyik lábára béna koremsárosnét és ugyanez az 50 éven felüli Péter Mihályné, e két egyedül álló magyar lényt a községből. A két asszony tizenegy hónapig volt a uisi és úszkúbi fogházban letartóztatva.

Ennek a tényállásnak hitelessége megállapítható annak a vizsgálatnak irataiból, melyet Szurmay Sándor jelenlegi honvédelmi miniszterből, Hohenburger tábornok-főhadbíróból, Balázs tábornokszernagy, honvédfőtörvényszéki elnökből és Tallian Béla báró kormánybiztosból álló vegyes bizottság folytatott le Pancsován a város katonai kiürítése és a lakosság menekülése tárgyában.

Megállapítható továbbá a szegedi honvédfőtörvényszék előtt Ardelean Koszta és társai ellen 1916. évben a fegyveres erő ellen elkövetett bűntett miatt folyamatba tett bünvádi per irataiból, s az ahhoz csatolt rögzítő bíróság ítéletéből, amelyet a tábori bíróság a szerbeket Borcsára invitáló küldöttség ügyében hozott.

Megállapítható végül a pancsovai törvényszék előtt 1914. évben Veliczki László borcsai lakos és 28 társa ellen lopás büntette címén lefolytatott bünvádi per irataiból, amelyen vád tárgyát az képezte, hogy a vádlottak az ellenségnek a csendőrségi és pénzügyőrségi laktanya kifosztásában segítettek, s a Sztokov László borcsai lakos elleni bünvádi per irataiból, akit azért ítéltek el, mert a szerbek érdekében a táviróoszlopokat kivágta.

Hogy pedig a pancsovai és dolovai csata meséje hogyan keletkezett, azt is elmondjuk.

A szerbek pancsovai betörésének és a dolovai csata meséjét elsőnek a Die Drau című Eszéken megjelenő német újság bocsájtotta világgá.

Ebből a horvátországi újságból került es a hír a Neue Freie Presse, sőt a Fremdenblatt-ba is.

Egy krajcáros bécsi lap (címét igazán elfelejtettem), mely címlapján fametszetű képekkel jelenik meg, a Die Drauból vágott szöveghez házi rajzolójával képet is rajzoltatott.

Az élelmes kiadó néhány száz példányt le is küldött Pancsovára s itt mint tréfás különlegességet az utolsó darabig el is kapkotta a közönség. Ugyanezt cselekedte meg az Interessantes Blatt című bécsi képes hetilap is.

Ezek azok a források, melyekből A nagy háború és a Világháború képes krónikája című, katonai szaktekintélyek közreműködésével szerkesztett s miniszteri ajánlással protezsált tituzetes vállalatok a Pancsova-dolovai csata meséjét merítették.

A hivatásos történetíróknak volna a feladata, hogy ennek a történelmi falsumnak tovább terjedését valamelyes uton letegyék.

Kétszáznegyven diákleány.

— Tulnépesek az aradi középiskolák. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Szeptember első napjai aktuálissá tették előttünk azt a feladatot, hogy ellátogassunk középiskoláink vezetőihez s tőlük az ez évi beiratások eredményei felől és arról nyerjünk felvilágosítást, hogy a mai drágaság mellett vidékről jövő gyermekek miképen nyernek elhelyeződést a városban.

Az Aradi Közlöny tudósítójának első utja Burián János gimnáziumi főigazgatóhoz vezetett.

— Intézetünkbe — adta meg a felvilágosítást Burián főigazgató — ez évben is közel 600 növendék iratkozott be, vagyis annyi, mint az előző években. Az ifjúságnak átlag a fele a vidéki. Ezek közül a legtöbben a tanító konviktusban laknak, mert aránylag ez a legolcsóbb. E helyen előnyben részesülnek a tanítók és tisztviselők gyermekei, akik pedig tudvalevőleg az iskolák növendékeinek jelentős részét adják. Közel ötven gyermek „zónázik“, vagyis naponta jár be az előadásokra vonattal. Sok vidéki növendékünk van a katolikus internátusban. Legkevesebb gyermek jut a vidékről mint „kosztos“ magánházakhoz. Ennek egyszerű oka a rendkívül magas ár, amelyet egy-egy gyermekért ma magán házaknál fizetni kell. 200—300 koronaig is felmegy egy-egy gyermek havi ellátási díja. Jobb házak közül igen kevésnek van ma kosztos tartására hajlama. — Hogy e nagy költségek mellett mennyire nem keresik ma a kosztot adó házak, élénken bizonyítja az a tény, hogy három családnak, aki nálam kosztosért jelentkezett, nem tudtam ajánlani gyermeket, mert nem kerestek nálam ellátást adó helyet. Nagyon megváltozott az az idő, amikor a kosztosokért a pályaudvaron harcoltak a kosztot adók. Hogy mit jelent ma egy vidéken lakó családnak a gyermeke iskoláztatása, azt mi városiak, akiknek itt van előttünk az iskola, el sem tudjuk képzelni. Az anyagi áldozatok mellett igen sokszor csak a legnagyobb fáradozással tudják a gyermekek elvégezni tanulmányaikat.

A főreáliskoláról majdnem azonos felvilágosítást kaptunk. Az ifjúság száma nem marad az elmúlt évi alatt.

A legteljesebb siker kísérte — válaszolt kérdéseinkre Guta József igazgató — a leány gimnázium első évének beirási napjait. Eddig 240 gyermek iratkozott be az öt gimnáziumi osztályba, ami oly eredmény, amire igazán nem számítottunk. Míg az elmúlt évben a felsőleányiskola első osztályába csak 40 növendék iratkozott be, addig ma már 60-an felül vannak beiratva az első osztályba. A szám a holnapi beiratkozási napon bizonyosan emelkedni fog még. A legérdekesebb az, hogy az ötödik osztályba máig 55 leányka iratkozott be s ugyanakkor a felsőbb leányiskola ötödik osztályába egy sem. Ez is azt bizonyítja, hogy igen helyesen a gyakorlati pályák felé viszik a szülők leány gyermekeiket is. Vidéki igen sok van a leánykák között. Magánházaknál vannak elhelyezve s ellátási díjuk 200—400 korona között váltakozik.

Intézetünk felett — érdeklődéseinkre Somogyi Gyula dr. a felső kereskedelmi iskola igazgatója — oly nagy látogatottságnak örvend, hogy kénytelenek vagyunk a felvételre jelentkezők közül igen sokat visszautasítani,

— Eddig be van iratva 315 növendék, vagyis a teljes létszám, úgy hogy három első, három második és két harmadik osztályt kell teljeltanunk. Ha helyünk volna, még egy ne-

gyedik alsó osztályt is fel tudnánk állítani, annyi a jelentkező. Az intézet fejlődése, az a jó hír, amelynek örvendünk az egész országban, az a körülmény, hogy a kereskedelmi pálya iránt mindég nagyobb lesz az érdeklődés, szükségessé tenné a felső kereskedelmi iskola részére az újabb építkezést. A növendékek java része aradi. A vidékiek közül sokan, a teljes kihasználásig, 42-en vannak elhelyezve az internátusban. Sok tanítványunk a vidékről naponta vonattal jár be s egy kisebb része lakik magánházaknál, ahol 200—240 korona között váltakozik az ellátási díj. A leány kereskedelmiben szintén nagy a beírottak száma s a teljes létszám betöltése felé közeledik, minthogy már 80 növendékünk van, az egy éves kereskedelmi leány szaktanfolyamra beiratva.

A későn jelentkezettek közül csak miniszteri engedéllyel fogunk felvenni még osztályonként öt-öt növendéket.

A válaszokból, melyek mindenike örvedetesen jelenti a középiskolák népességét, szomorúan állapíthatjuk meg azt, vagy a vidéki gyermekek iskoláztatása mily hihetetlen nagy áldozatokat kíván a szülőktől, hogy minő nagy fáradságot a növendékektől. Mindenesetre kötelessége volna a városnak arra is gondtal lenni, hogy középiskoláinak vidéki látogatói itt Aradon valami helyes formában aránylag jutányos intézeti ellátáshoz jussanak.

Surcsa háborus esetek.

(Egy öltöny — egy hektoliter borért.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az ingatlan vásárlási ház még mindég nem szűnt meg Aradon és a házak ára hihetetlen módon emelkedik, amint az a következő feltűnő példák is igazolják.

A Szent László-utcában egy ismert aradi diplomás ur néhány évvel ezelőtt házat építtett, amely saját kijelentése szerint hatvanezer koronájába került. Ezt a házat most kétszáz-ezer koronáért kérte egyik aradi ingatlanforgalmi ügynök valamelyik ügyfele megbízásából, azonban a tulajdonos kijelentette, hogy nem adja el.

A Ferdinánd-utcában lévő egyik épület, amely részben földszintes, részben emeletes, néhány évvel ezelőtt egy aradi építész birtokában volt, aki azt hetvanezer koronáért vásárolta és nyolcvanezer koronáért eladta. Az épületet néhány nappal ezelőtt kétszázötvenezer koronáért akarták megvásárolni, azonban a tulajdonosa kijelentette, hogy a ház nem eladó.

A Kölesey-utcában van egy földszintes kis ház, amelyben három lakásocska huzza meg magát: egy háromszobás, egy kétszobás és egy egyszobás lokalitás. Öt esztendővel ezelőtt huszonhétezer koronáért adták el, négy hónap előtt a mostani tulajdonosa negyvenöt ezer koronát kért érte, ma pedig kijelentette, hogy hatvanezer koronán alul nem eladó. Ha sokáig várnak a venni szándékozók, akkor százezer koronánál olcsóbban aligha fogják megkapni.

Hogy milyen hihetetlen méreteket ölt Aradon a lakásmezéria, arra élénk bizonyosság Nikolics Döme dr. aradi ügyvéd esete. Nikolics Döme eladta a házat és kiköltözött régi lakásából, s irodának kibérelte az Arad-esanádi egyesült vasutak palotájában lévő két helyiséget. Mivel Aradon megfelelő lakást nem tud kapni, elhatározta, hogy kiköltözik Máriarad-

nára, ahol megvette Bodó Albert dr. házat és ott fog lakni, hetenkint kétszer pedig bejár aradi irodájának ügyeit rendben tartani.

De nemcsak a lakások körül találunk furcsa háborus eseteket. Köztudomásu, hogy sohasem volt olyan drága a ruha, mint a háboru alatt. Egy öltözet jó kelmeből készült férfiruha ára ma hat-hétszáz korona, de még így is nagy kegyet gyakorol az uri szabó, ha a készítését elvállalja. Természetesen nem minden uri szabó tartja ilyen magasra az árait és jó részt azok dolgoznak ilyen drágán, akik szintén bérpalota tulajdonosi babérokra vágnak. Egy előkelő városi főtisztviselő tavasz óta alkudozik egy öltözet ruhára és alkudozás közben a szabó kétszáz koronával srófolta fel a zakkó árát. A városi főtisztviselő egyuttal hegyaljai szőlőbirtokos is és azt az ajánlatot tette a rátartó szabónak, hogy ad egy hektoliter bort az öltözet ruháért. A szabó elfogadta az ajánlatot és most készül az egy hektoliter borért esérébe adandó ruha. Ilyen üzleteket is kötnek a háboru negyedik esztendejében.

Elhunyt törzsorvos.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Aradon mindenütt a legmélyebb részvételt keltette Halász Géza dr. magyar királyi honvéd-törzsorvosnak, mindenki által szeretett és tisztelt rendkívül szimpatikus férfinak váratlan és tragikus halála.

Halász dr. aki Löwy Márkus apateleki földbirtokos veje, tegnap délben apósa házában szívhüvés következtében élete 44 évében hirtelen elhunyt. Férfi erejének teljességében töltötte le a halál. A törzsorvos a mozgósítás után azonnal az orosz frontra ment csapatával és ott majdnem kilenc hónapig teljesítette a legnagyobb önfeláldozással és a legszigorubb kötelességtudással nemes hivatását. Súlyos beteggen jött vissza, sokáig kezelték orvosai és nem is eresztették többé a haretérre, hanem a honvédelmi miniszteriumban osztották be szolgálatlételre. Itt is minden erejének megtesztelésével dolgozott és néhány hét előtt orvosi tanácsra Gaszteinba ment pihenésre. Innen a napokban érkezett haza és minthogy időközben Aradra nyert szolgálati beosztást, úgy határozott, hogy a mai napon költözik be ide, hogy megkezdje hivatalos működését. Apósának a Ferdinánd-utcában nemrég megvett házában berendezték Halászné gyönyörű lakását. Tegnap déltájban hirtelen rosszullet fogta el, azonnal elhívták hozzá Csillag dr. borosjenői orvost, aki azonban már nem tudott kiváló kollégáján segíteni, mert az rövid agonizálás után elhunyt.

Halála egy boldog családi élet kettészakítását jelenti. Felesége született Löwy Margit és első házasságából született leánya gyászolják legközvetlenebbül. A törzsorvos kétszer nősült. Első felesége ugyancsak Löwy Márkusnak volt a leánya. A mélyen sujtott család iránt, melynek egyetlen férfi tagja Juhász Arpád főhadnagy, a szerbiai haretéren halt hősi halált, őszinte és mély részvét nyilatkozik meg. Ransburg Sándor főhadnagy, aradi borkereskedő a sógorát gyászolja Halász dr. elhunytával.

Holnap délelőtt 11 órakor Pankotán a családi sírboltban helyezik örök nyugalomra. Katonai körökben is nagyon szépszerű és kedvelt férfiú volt az elhunyt, aki baretéri kiváló magatartásáért a signum laudist, a Ferenc József rend lovagkeresztjét és a porosz veres keresztet kapta.

Visszaélés vasuti bárcákkal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az agyonzaklatott és a háború sok ezer bajától elgyötört embereknek megszorult helyzetét rendkívül ügyesen tudják kihasználni pénzszerzésre egyesek, aminek bizonyítékát szolgáltatja egy aradi urnak szomorú tapasztalata.

A családja egy Bécs melletti nyaralóhelyre utazott, hogy néhány hetet ott töltsön el pihenéssel. A kormány intézkedése következtében, az osztrák nyaralóhelyeken csak azokat engedték letelepedni, akik hazulról lisztet vittek magukkal. A hatóság adott erre engedelmet, illetve szállítási igazolványt és a lisztet személypodgyásként kellett feladni a vasuton és annak tartalmát ugyancsak hatóságilag kellett igazoltatni. A szállítási igazolvány egyik szelvénye a feladónál maradt, a másik szelvényét el kellett küldeni a nyaralóhelyre, annak a háznak a tulajdonosához címezve, ahol a nyaraló lakást bérelt. A vasuton, illetve a feladó állomáson a csendőrség, vagy a rendőrség megvizsgálta a csomagot és ha úgy találta, hogy a szállítási igazolványnak megfelelő élelmiszer van abban, akkor egy vörös színű bárcát ragasztott rá a következő felirással:

**Élelmiszer
megvizsgáltatott.**

Ez azért volt szükséges, hogy a határon, ahol szigorú csomagvizsgálat van, az ilyen csomagokat a hatóság fennakadás nélkül át-eressen.

Az aradi ur élelmiszer csomagját az aradi állomáson átvizsgálták és a bárcával leragasztották. A család elutazott a Bécs melletti nyaralóhelyre, abban a tudatban, hogy a lisztje már ott van, azonban legnagyobb meglepetésére ez a fontos élelmiszer hetek múlva sem érkezett meg. Ellenben az aradi ur a kihágási bírósághoz kapott idézést, mert engedély nélkül akart Ausztriába lisztet szállítani. Képzelték az a megdöbbenés, amely ennek nyomán keletkezett, amikor a kezében volt annak a hiva-

talos bizonyítéka, hogy ő a várostól kapott engedélyt a szállításra és a vasuton annak rendje-módja szerint átvizsgálták a csomagot.

Az aradi urat végtelenül bántotta, hogy ilyen kellemetlen helyzetbe került és maga kezdett nyomozni az iránt, hogy mi történhetett a vasuton az ő lisztjével és miként állapíthatta meg Királyhidán a határrendőrség, hogy ő lisztet akar kicsempészni. A Budapest-királyhidai vonalon a csomagok ellenőrzését Gábor Ferenc népfelkelő főhadnagy végezteti embereivel. Ez ismerte az aradi urat. Mikor ez elpanaszolta neki az őt ért kellemetlenséget, a főhadnagy érdeklődni kezdett a rejtélyes ügy iránt. Minthogy Királyhidán hivatalosan volt dolga, maga vette a kezébe a kuszált ügy kibogozásának munkáját. Meg is találta a lisztet, de megtalálta azt a ládikát is, amelybe az be volt csomagolva. Alaposabb megvizsgálás után rájött arra, hogy a szállítás előtti vizsgálatot tanúsító bárcát valaki ügyesen lefejtette a ládikáról. Eme tapasztalattal gazdagabban tovább kutatott és megtudta azt, hogy a vasuton néhány élelmes alkalmazott ezt egészen üzletszerűen üzi. Lefejti a szabályszerűen engedélyezett csomagokról a bárcát és olyan csomagokra ragasztja rá, amelyeknek tulajdonosa nincs szállítási igazolvány birtokában, de ilyen módon kicsempészhet Ausztriába élelmiszert. Eme megállapítás után az aradi ur visszakapta a lisztjét, de a hatóság megindította a nyomozást annak megállapítására, hogy kik követik el a bárcákkal a csalásokat.

Wekerle Sándor többsége.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Egy eddig ellenzékinek ismert esti lap írja:

Politikai körökben nagy érdeklődéssel várják a parlament összehívását. Különösen feszült érdeklődés nyilvánul meg Wekerle Sándor beszéde iránt, mert biztosra veszik, hogy a miniszterelnök nyilatkozni fog a választójogi reformról, esetleg nagy vonásokban vázolni fogja azokat a kereteket, amelyekben belül az

immár elődázhatatlan kérdést a Kormány meg akarja oldani. Tervbe van véve az is, hogy a parlamenti ülésén felszólal Földes Béla miniszter is, aki az átmeneti gazdasági rendkívül fontos kérdéséről szándékozik nyilatkozni az ország előtt.

A munkapártból kivált Serényi csoporton kívül számos olyan tagja van a pártnak, akik a szélesebb jogkiterjesztés hívei és akik már az 1913. évi választójogi törvény megalkotásánál a demokratikus haladás terén messzebbmenő igényeket támasztottak. Könnyen megtörténhetett volna, hogy a választójognak ezek a hívei már Esterházy kormányzása idején levonják a konzekvenciákat, de a Károlyi párt és a demokraták éppen ezt akarták megakadályozni. Sikert is nekik. A kormány alig nyert valamit, viszont a munkapárt jórésztben egységes maradt. De akik a munkapárton belül választójogcsok voltak azok most is azok és talán nincs messze az az idő, amikor szint fognak vallani. Számuk nem mondható jelentéktelennek. Wekerle személye iránt a munkapárt e részben igen kedvező a hangulat. Maga a párt hivatalosan nem foglalt állást Tisza István gróf távollétében, erre nem is lehet gondolni, mert a jelenlegi pártvezetők feszélyezve érezték magukat, hogy ilyen fontos kérdésben Tisza megkérdezése nélkül párthatározatot provokáljanak.

Összevetve a megnyilvánult felfogásokat, jó lélekkel lehet mondani, hogy a Wekerle kormány választójogi törvényjavaslatának a mosoni parlamentben meglesz a többsége, meg lesz annál is inkább, mert sokan tudni vélik azt is, hogy a betervezett javaslat és a munkapárt véleményei közt amugy sem lesz nagy áthidalhatatlan ellentét. Ha pedig lesz, akkor majd eldöntik a kérdést a választójogú munkapártiak, akik, mintegy ötven-hatvanan készek arra is, hogy minden párttagyelem felretételeivel megszavazzák Wekerle demokratikus javaslatát. Leginkább a városi kerületek és a munkásszavazatokkal rendelkező kerületek képviselői gondolkoznak így Remélik, hogy a javaslat megszavazását nem fogják pártkérdéssé tenni, s ha mégis ez történne, akkor inkább gondolkoznak a kérdésről gróf Zichy János kilépnek a munkapártból. Hasonlóan gondolkoznak a kérdésről gróf Zichy János barátai is, akiknek száma ugyan csekély, de mindenestre ez is kis segítőcsapat a többiek mellett.

Tizennyolc órás várakozás nyolcadkiló zsirért.

(Bécsi tudósítónktól.)

A nyári hónapokban egyre nagyobb arányú lett az ácsorgás a zsirt árusító helyiségek előtt. Azokon a napokon, mikor zsirt adnak ki, már délután egy órakor ott állnak az iskolaköteles gyermekek a nagyvágók üzletei előtt. Három órakor kezd a várakozók tömege nőni. Férfiak és asszonyok jönnek összerakható székekkel és kisebb ládákkal és elhelyezkednek a várásra. Könyv- és újságolvasással ölik az időt. Kártyáznak, beszélgetnek estig. Ekkor rendszeren „csoportváltás” van. Az éjjeli turnus megérkezik. Más családtagok váltják fel az eddig várakozókat, akik könyveket, kisebb vánkösöket, matrácot hoztak magukkal, mert az a feladatuk, hogy az utcán üssék fel éjjeli szállásukat.

A rosszán megvilágított utcán a házak mentén kaporgó embertömeg hosszú sora foglaltja el a járdát. Egynéhányan a kapubejáróban heverednek le kopott szőnyegjeikre, de azért érzik a hideg köveket, amelyeken nyugodni szeretnének és ezért görcsösen összehú-

Mások megelegednek azzal, ha lépcsőkön ülhetnek, míg végre elaludnak elszundítanak és a fejük lehanyatlak a mellükre. Két fiatalember a járdakövön ül, egymásnak támasztják a hátukat és így próbálnak aludni, amott egy öreg ósz, rongyos ruházatú ember egy lámpának támaszkodik, hogy újságot olvashasson, hátrább három sordülő leány ül egy rongyos szalmaszákon kar-karba fűzve és mellettük több asszony szopós gyermekét ringatja a karján, diskurál beszél ezekről a rettenősen nehéz napokról, míg a szeméit nyitva tudja tartani. A csecsemő hangosan sivit és egy jóízűen horkoló ur feljött, csebesen káromkodik, hogy még az embert itt sem hagyják aludni, hogy hát ő másnap hogy dolgozzék, ha nem pihenheti ki a tegnapi ácsorgást — a pékbolt előtt. Sainálatos kép, amelyet az ülő, fekvő, guggoló és a falhoz támaszkodó kísérteties kínzások emberek hosszú sora nyújt.

Éjjel után elcsendesedik a tábor és az ember hallja a különböző állapotban alvók mély lélegzetvételét. Az éjszaka egyre hűvösebb lesz és egynémelyik fázósan felriad, majd ismét elszundít. Hajnalodik. A lámpákat eloltják és az utca teljesen sötét. A házak kapuit négy órakor nyitják a házmesterek és onnan is előbujnak a zsirra éhesek hozzátartozói akik...

ják az éjszakázókat, akik a helyet tartották. Az utca egyre élénkül. Minden irányból jönnek a férfiak, az asszonyok kosarakkal, szakácsnők, szobaleányok felállnak a sorba, hangos jó reggelt kívánnak, csevegnek, rendőrök jelennek meg, rendbe állítják a tömeget, cédulákat osztanak ki, amely zsirt vásárlásra jogosít. Két-háromszáz szerencsés kap zsirt, a többi hiába várakozott, „számfeletti”, de azért tovább vár.

Ha az ember hét óra után, amikor az üzletet kinyitották, megkérdi a zsirt vásárlóktól, mennyit kaptak, akkor egy maroknyi zsirt mutatnak, tizenkét, legfeljebb huszonnégy dekát. És ezért kockáztatták meg az éjjel az utcán az egészségüket.

A bécsi orvosok megállapították, hogy a szegény nép körében terjednek a meghülésből származó betegségek és ezek eredetét az éjjeli ácsorgásban találták meg. A rendőrséget arra figyelmeztették az orvosok, hogy tartsa el az éjjeli tanyázásokat az utcán és gondoskodjék arról, hogy a közönség megkapja a zsirját, mert sok gyermek pusztul el az utcán szerzett betegségben. Elég lenne ha két három órával a zsirt üzlet megnyitása előtt csoportosulnának az emberek, mert ennyi idő alatt rendet tudhat teremteni a rendőrség.

Magyar intrikák Tisza István gróf ellen.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Egy osztrák notabilitás hosszabb politikai beszélgetésbe ereszkedett egy újságíróval, amelyből a következő részletek közlését engedte meg:

— Az osztrák és a magyar belpolitika egyaránt át és át van szöve személyi kérdésekkel, a legbonyolultabb a helyzet ott, ahol — nem is a kvóta arányában — Magyarországból Ausztriába játszódnak át a perszonális motívumok; ellenben, mondhatom, ritkák az ellenkező esetek, amit ugyan önök magyarok nem igen hajlandók elhinni. A magyar politizálás egyik legelterjedtebb habonája az ugynevezett kamarillától való félelem, aminek a fantazmagóriája a régi politikai ponyvairódalom forradalmi terméke. Kamarilla nincs, noha Magyarországon körülbelül úgy képzelik el, mint az amerikai filmekben látható titokzatos összeesküvéseket. Igazán kíváncsi vagyok rá, leközi-e az ön lapja ezt a nagy leleplezést, hogy kamarilla nincs.

— Ellenben vannak felelős állásban osztrák urak, akiknek nagyon gyakran kell tanácskoznok és dönteniük olyan ügyekben, amelyek Magyarországot is érdeklik. Ez rendjén van és a dolog természete szerint való. Viszont az is igaz, hogy az utóbbi esztendőben éppen Magyarországból indultak ki olyan akciók, a melyek az ugynevezett kamarilla létezését szinte óhajtván feltételezte. A kamarilla elméletéből kétféleképpen is lehet megélni. Vagy szidták, hogy népszerűsége tegyenek szert, vagy hozzáfordultak, ha hasznát akarták látni. A kamarilla egyikre sem jó, mert nincs.

— Mindezt már egyszer el kellett mondani, noha nincs szoros összefüggésben sem a személyével, sem az akciójával azoknak, akikről beszélni akarok. Azokra nézve, akik az utóbbi esztendő intim történetét ismerik, ropantul mulatságos a jajgatás, hogy Andrassy Gyula gróf miniszterelnökségét az ugynevezett bécsi körök (értsd: kamarilla) buktatták meg. Ami egyáltalában nem igaz! Különben egy magyar rokonomtól tudom, hogy erre a kérdésre világosságot akarnak deríteni a magyar parlamentben és hogy munkapárti részről, amelyet ebben az esetben a kamarilla cinkostársa gyanánt állítanak oda, erre vonatkozólag interpelláció készül. Külön pikantériája az ügynek, hogy a volt magyar ellenzék olyasmit diffikultál, amit jómagam gyakran követett el.

— Nem is beszélök a banális eszközökről. A magyar politikába gyakran suttogott bele női és papi szoknyasuhogás, pletyka a hátsó lépcsőn, avagy ravasz eszmecsere terített asztal mellett. De szerepeltek okmányszerű iratok is, melyek a „scripta manent“ erejével diszkrét, de hiteles tanuvallomást tesznek mindenféle személyes áramlatról és cselszövényről.

— Sok mindenféle memorandummal dolgoztak például Tisza ellen. Így például már jóval a háboru előtt 1912-ben, mikor izzó gyűlölet dühöngött az akkori kormányzat ellen.

Károlyi Mihály gróf és társai

memorandumot készítettek, amelyet a külügy-miniszter utján akartak az agg felség elé terjeszteni. Berchtold gróf, aki különben, mint közeli rokonát, egészen természetes okokból gyakran látta házában Károlyi Mihályt, kijelentette, hogy hivatalos állásával összeférhetetlen lenne, ha a magyar kormány háta mögött ilyen levélhordói szerepre vállalkoznának. Bilinsky

azonban — „ein Pole aus der Polakei“ — vállalta a feladatot és az öreg lengyel messinger boy bizonyára át is adta a memorandumot, noha erre választ nem hozott Ferenc Józseftől.

— Emlékezem egy másik esetre is. Amikor a Stürgkh-kormány idején magyar osztrák urak konvenciót tartottak a Jockey-klubban, hogy a Reichsrat és a delegáció összehívása dolgában tanácskozzanak, ugyancsak megállapodtak egy a felséghez intézendő memorandumban. Most már csak arról volt szó, hogy ki vigye ki Schönbrunbba. Nagyon sok urhoz fordultak hiába és még mindig nem akadt vállalkozó, noha a „cimzett“ öfelsége már rég ismerte a memorandum tartalmát, amikor végre az irás átadója, Sylva-Toroucca gróf, Clam-Martinic apósa századosi uniformisban előtte megjelent. A császár kegyesen fogadta a valószínű belső titkos tanácsost, sok mindentől beszélt vele, de amikor elszánt mozdulattal elővette a Stürgkh gróftól való iratot, Ferenc József így szólt:

„Ezt pedig adja át Stürgkh grófnak!“

— Egy másik memorandum története is eléggé érdekes. Ugyanaz az osztrák-magyar alkalmi egyesülés, amely az előbb említett memorandum segédelmével gyűlölt ellenfeleit meg akarta buktatni, az akkori bécsi német nagykövetnek, Tschirskynek, memorandumot nyújtott át, amelyben felpanaszolta az élelmezési nehézségeket, amelyeket approvizíós kérdésekben Tisza makacssággal párosult hozzá nem értése a monarchiának és így közvetve a német birodalomnak, illetőleg az egyesült hadseregeknek okoz. Ez tavasszal történt.

Tschirsky elhárította magától.

Hogy a memorandumot odajuttassa, ami reá nézve forumot jelent, egyben felszólította az urakat, hogy vigyék a kérdést magyar nyilvánosság elé. Akkor interpellált az osztrák képviselőházban Andrassy Gyula, a főrendiházban pedig Hadik János. Csak melleleg jegyzem meg, hogy Tschirsky eléggé loyális volt a memorandum tartalmát illetékes magyar helyre eljuttatni.

— Mindez különben nem fontos, csak pikáns. Mindenesetre azonban nagyon érdekesek lesznek a magyar parlament legközelebbi ülései, ahol Andrassy gróf miniszterelnökségének hajótörését meg fogják vizsgálni. Ha majd lecsapólják a vízeket, sok mindenféle zátony fog napvilágra kerülni és a zátonyok között sok minden régi emlék, amit azelőtt a háborgó tenger eltakart.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Négy hónap a bosszúért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi királyi törvényszék esküdtbírószága ma tartotta a szeptemberi ciklus első tárgyalását. A tárgyalást Lehrmann Viktor táblabíró vezette és a vádlottak padján egy aradmegyel varrónő ült.

A múlt év augusztus havában egy lakbérleti ügyből kifolyólag Rossu Anna varrónő és Barbatin Szilárdné déznalázi lakosnők között súlyos harag támadt. Kevéssel ezután találkoztak az utcán és Barbatin Szilárdné ráköpött a varrónőre, aki erre lélekszakadva rohant haza lakására, ahol magához vette revolverét és azaz a falu szélén lévő pataknál megvárta, míg

ellensége visszatér. Barbatin Szilárdné nem sokára megérkezett és Rossu Anna ekkor hozzáugrott és közvetlen közelből rálőtt. A revolver azonban nem sült el. Barbatinné menekülni igyekezett támadója elől, aki utána futva még ötször lőtt az aszonyra. Az utolsó lövés sikerült, a fegyver elsült és a golyó Barbatinné lábába furódott. Az asszony csak könnyű sérülést szenvedett és a varrónő ellen szándékos emberölés büntette miatt indult meg az eljárás.

Höflich Béla dr. védbeszéde után az esküdték Rossu Annát erős felindulásban elkövetett emberölés vétségében mondták ki bűnösnek és a bíróság négy hónapi fogházra ítélte.

Erőszakos felmondásokkal zaklatják a lakókat.

(Háziurak fortélyai.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Hogy mennyire üdvös és célszerű volt a háborus lakbérrendelet megfigyelni a háziurak stájerolói hajlamait, az kitűnik abból a gyanusan sok felmondási perből, melyek augusztus elseje óta elhalmozzák a járásbírószágon működő három lakbérleti bizottságot. A lakbérrendelet szerint ugyanis csak egészen nagy lakásokat lehet felmondani és a háziurak ebbe akarva, nem akarva beletörődtek. Legujabban azonban megtalálták a lakbérrendelet megsebezhető szakaszát, melyne alapján tömegével adják be a felmondási pereket. A rendelet 15-ik szakasza ugyanis azt mondja, hogy ámbár rendes uton felmondani nem lehet, de a lakó összeférhetlensége nyomós ok a rögtöni hatályú felmondásra. E kitűnő szakaszt most alaposan kihasználják a háziurak és rendszerint a házmeistereikkel próbálják bizonyítani a lakó összeférhetlenségét. A házmeister ugyanis a háztulajdonos utasítására, vagy természete szerint a kizsármózást minden lehető módon üldözi s az így keletkező hangosabb botrányokra hivatkoznak a háziurak. A lakbérleti bizottságok azonban igen helyesen a házmeisteri tanuvallomásokat nem igen veszik figyelembe, annál is inkább, mert számos perben kitűnt, hogy egy megfelelő lakásért nagyobb összegű jutalmat ígértek a házmasternek, aki ezért megpróbálta a régi lakót kiűldözni. A lakbérleti bizottság a házirend megsértését nem bírálja el oly szigorúsággal, hogy megítélné a rögtöni hatályú felmondást.

Igen sok felmondási per volt a lakó állattartása miatt, különösen a külterületi házakban, ahol kutyát, vagy macskát, vagy baromfit tartanak. Ezekben a perekben elutasították a háztulajdonosokat.

Nem utolsó trükk, hogy a háziur kifetett a kapura, a lakást hirdető cédulát, noha jól tudja, hogy felmondása érvénytelen. A lakást a lakást keresők tömege eláraszítja, botrányok, perek keletkeznek, de a háziur eléri a célját, mert a lakó elkeseredésében mégis felmond és így a lakás drágábban válik kiadhatóvá.

Kedves jelenet játszódtott le a minap a lakbérleti bizottság előtt. Radovits Dániel háziur felmondta Vajda Andor, bizományosnak négyszobás lakását. Vajda a felmondást nem fogadta el és a háziur kilakoltatási keresetet adott be ellene. A keresetben előadta, hogy Vajdának van egy kutyája, mely nagyon lármás és fenyegető magatartást tanúsít lakók testi épségével szemben. Mikor a keresetet a felek jelenlétében a lakbérleti bizottság tárgyalta, megjelent az inkriminált kutya, egy Pityu névre hallgató öt-

eb. Csöndesen és illedelmesen meghuzódott egy sarokban és még az ügyvédek hangos vitakozására sem reagált. A lakbérleti bizottság elnöke, erre a frappáns bizonyítékra kihirdette a bizottság ítéletét, amely elutasította a háziurat kilakoltatási keresetével minthogy a „bírói szemle megállapította, hogy a Pityu csendes, illedelmese kutya, aki senkít sem bánt”.

Negyvenöt napig tartó védőbeszéd.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Száznegyvennégy napi tárgyalás után fejeződött be — mint Londonból jelentik — egy szenzációs per, az ugynevezett kancellári bíróságnál Eve bíró előtt. Azaz, hogy csak egyelőre fejeződött be, mert nem kizárt dolog, sőt valószínű is, hogy a vesztés fél felfolyamodással él majd az ítélet ellen. A per ugyan be van fejezve, az ítéletet azonban csak egy-két hónap múlva fogja kihirdetni a bíró és ezért a felperesnek és alperesnek az átölt izgalmak ellenére, türelemmel kell várniok.

Természetesen igen nagy összegről, hat millió korona értékű aranyról van szó, amely Rodéziából, a Délafrikai angol védelmi területről származik. Ezt a földet, mint ismeretes, a nagy Cecil Rodesről nevezték el, akinek holtteste a mesés ország egyik hegyesucsán van eltemetve. Rodézia igen gazdag aranyban, hisz minden, amihez Cecil Rodes hozzányúlt, arannyá változott.

Két nagy társaság közben van ennek a nemes főmnek feltárási joga. Az egyik az Amalgamated Properties of Rodesia, amely 1910-ben alakult, illetve 1913-ban több kis társaság beolvastása után keletkezett, a másik pedig Globe and Phoenix Gold Mining Company. Ez utóbbi hat millió korona értékű olyan aranyat tulajdonított el, amelyre a másik társaság tart igényt és azt bizonyítja, hogy az aranytartalmu ércet az ő területén és telkén találták. Az ember azt hihetné, hogy ilyen pert, amelyben az enyémről és tiédéről van szó, igen rövid időn belül el lehet intézni. Mikor megindult az eljárás, akkor az alperes társaság ügyvédje, Upjohn királyi tanácsos arról biztosította a bírót, hogy a per legfeljebb harminc napig fog tartani, ami épen elég csinos idő. A királyi tanácsos azonban hatalmasan tévedett, mert 1915. októberében nyitotta meg a tárgyalást a bíró és mire meghozza az ítéletet már egy másik október is el fog mulni.

A mélyen tisztelt ügyvédek az okai annak, hogy száznegyvennégy napig kellett tárgyalni ezt az ügyet. Hat tudós és drága ur jelent meg a bíróság előtt. Megérti az ember, hogy miért huzták ennyi ideig a tárgyalást, ha megtudjuk, hogy költségekben egy év alatt százhuszezer koronát osztottak fel egymás között. Az oroszlánrészt, kétszáznegyvenezer koronát, az alperes ügyvédje, a fent említett Upjohn ur szította fel. A szorgalmas ügyvéd mindenekelött tizenkétezer koronát kért, amiért áttanulmányozta az iratokat, azonkívül pedig naponta ezerkétszáz koronát „frissítőért” (az angolok ezt „refreshment”-nek nevezik). Upjohn doktor teljes negyvenöt napig mondotta el védőbeszédét.

Eve bíró, aki ezt a mesészerű fecsegést kötelességszerűen végighallgatta, ki is jelentette, hogy őszintén csodálkozik, mert ilyen hallatlan szorgalmat és szívós kitartást még életében nem látott. Az ügyvédnek valóban szüksége volt „frissítőkre”. A huszonegyedik napon annyira legyengült, hogy alig tudott tovább

beszélni. Halványan, teljesen kimerülve roskadt egy székre és bevallotta, hogy csak erős izgató szerekkel tudott az utóbbi napokban a lábán állni. A bíró, aki évente csak a tizedrészét keresi meg annak, amit ez a hosszú beszédű ügyvéd ebben az egy perben keresett, részvéttel napolta el akkor a tárgyalást arra az időre, amíg az ügyvéd magához tér és folytathatja beszédét. Időközben Upjohn is elvesztette a türelmét és az ellenfél ügyvédeit a legrettenetesebb szidalmakkal illette. A felperesi ügyvédek természetesen ezt nem akarták tűrni és olyan szóharc keletkezett a bíróság előtt a hat ügyvéd között, hogy a bírónak valamenynyit meg kellett büntetnie.

Általában meglepetést keltett, hogy ez a per, amely legalább kétn millió négyszázezer koronába került már eddig, egyáltalában befejeződött.

Az érdekelt felek szükségesnek tartották, hogy a bíró életét harmincezer font sterlingre biztosítsák, mert ha a bíró a per befejezte előtt

meghal, akkor azt egészen előről kellene kezdeni és így a biztosítás révén a költségek egy része legalább megtérült volna. Az első tanu, aki piros-pozsgás arccal, jókedvűen állott a bíró előtt, hogy azt keresztüztübe vegye, a tizenhatodik napon annyira lefogyott és lesoványodott, hogy nem volt biztosító társaság, amely üzletet kötött volna vele. Az egyik ügyvéd, aki Rodéziából jött Londonba, annyira feldühödött az egyik tárgyalási napon, hogy rosszul lett, hazavitték a szállodába, ahol még aznap meghalt. A felperes társaság egyik igazgatója, Vernon, aki mindennap megjelent a bíróságnál és tanácskozott az ügyvédekkel, annyi izgalmon ment keresztül, hogy a per befejezte előtt rövid idővel szintén meghalt. Maga az angol igazságügyminiszter jelentette ki jogászai körökben, hogy nagyon aggódik em rendkívüli bírónak, aki ezt a hallatlan pert le-tárgyalta, élete miatt, mert az idegei annyira meg vannak viselve, hogy a családja minden rosszra el van készülve.

Kitiltják az idegen honosokat Aradról.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

A belügyminiszter tegnap körrendeletet küldött Varjassy Lajos polgármesterhez, amelyben kimondja, hogy azoknak a külföldieknek az ország területén való tartózkodását, akiknek kimutatható foglalkozásuk nincs, megengedhetőnek nem tartja. Elrendeli tehát, hogy azon külföldiek részére, akik nyilvánvalóan csak azért szándékoznak az ország területén tartózkodni, hogy élelmezésüket és ellátásukat biztosítsák, a törvény által előírt lakás bizonylatot csak legfeljebb két heti időtartamra állítható ki. Teljesen megokolt esetekben azonban ezek kivételesen meghosszabbíthatók. A határidő elteltével az illető külföldiek kellő tapintattal az ország területéről, záros határidőn belül való elhagyására szólítandók fel. Ha ennek nem tesznek eleget, az ország területének haladéktalanul kiutasítandók, esetleg kényszer útján is eltávolítandók.

Budapestről telefonálja tudósítónk: E hét folyamán felfogják szőlítani a Budapesten lakó külföldieket, akik hitelt érdemlően tartoznak

Per a beletházai birtok miatt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Erdemes vételhatálytalansági perben kell itélkeznie az aradi törvényszéknek.

Haubert Sándor királyi tanács, jelenleg Lippán lakik, eladta a radnai járásban fekvő beletházai hatszázhetven holdas birtokát Koritnik Gizellának, aradi kórházi élelmezőnek háromszázharmincezer koronáért, ami holdonkénti ötszáz korona vételárat jelent. A szóbeli tárgyalás alkalmával a tulajdonos kijelentette, hogy hét kilométer hosszú, kitűnő ut vezet a birtokba és az ut olyan állapotban van, hogy azon teherautók is közlekedhetnek. Hogy a vevő erről meggyőződjék, augusztus 17-én ki ment megnézni, a birtokot amelyhez azonban egy huszonnyolc kilométeres uton jutottak el. A tulajdonos azt mondotta, hogy visszatérőben a rövidebb utat fogják választani. Minthogy azonban beesteledett, Haubert kijelentette, hogy nem mehetnek másik uton, mert lekéshezik a vonat indulását. Felszólította a vevőt, hogy bízzék benne, a birtokhoz igen jó ut szolgál közlekedésül. Kijelentette továbbá, hogy különben is opciót adott a birtokra egy bankra és csak Szűcs F. Vilmos kedvéért adja el Ko-

gazolni, hogy milyen célból tartózkodnak az ország területén. Ez alkalomból felszólítják az elszaporodott galiciai menekülteket is és csak azok maradhatnak itt, akiknek Magyarországon iparigazolványuk van.

Bécsből telefonálja tudósítónk: Weisskirchner bécsi polgármestert megkérdezték, mint vélekedik Ugron Gábor belügyminiszter ismeretes akciójáról, amely szerint a magyar kormány el fogja távolítani Budapestről és egész Magyarországról is a felesleges idegeneket, akiket nem hivatásuk tart itt. A bécsi polgármester a következő nyilatkozatot tette:

— Ilyen rendelkezést elképzelhetetlennek és lehetetlennek tartok. Évek hosszú sora óta laknak budapesti családok Bécsben, senkinek sem jutott eszébe, hogy itt tartózkodásukat meghiusítsa. Ez a kiutasítás politikailag megengedhetetlen és nem hiszem, hogy a magyar kormány ezt tervezi. Hivatalos tudósításom nincs a dologról, csak a lapokból olvastam. A háború óta is sok budapesti ember és budapesti család él Bécsben, ahol pedig sokkal kevesebb élelmiszer van, mint Budapesten.

Hir van arról is, hogy a holnapi városi közgyűlésen meginterpellálják a bécsi polgármestert ebben a kérdésben.

ritnik Gizellának a birtokot. Felszólította a vevőt, hogy kössék meg az ideiglenes szerződést. Ez megtörtént és harmincezer korona foglalót Haubert fel is vett.

A vevő augusztus 28-án újra kiment a birtokra vőlegénye és egy aradi magántisztviselő társaságában, amelyhez kocsival akartak közlelni. Az ut három -s fél óráig tartott. Visszafelé a rövidebb uton kellett volna jönni, azonban Haubert állítása szerint a kocsi eltévesztette az utat és ezért szakadékon, vízmosásokon át értek kia Marospartra. Mikor a vevő megkérdezte, hol van a birtoknak a vasút állomása, amelynek szintén közel kellett volna lennie, az eladó azt felelte, hogy a nyolc kilométerre lévő Berzova az.

A vevő látta, hogy a birtokhoz vezető ut rossz és már pedig a jó ut nélküli az nem olyan értékű, mint amilyen áron ő azt megvásárolta, amit abból a körülményből is következtet, hogy a környékbeli parasztok tíz korona árért bérelték a föld holdját, felszólította az eladót, hogy adja vissza a foglalót és az üzletet szüntesse meg. Minthogy a királyi tanácsos erre nem volt hajlandó, Koritnik Gizella az aradi törvényszéknel vételhatálytalansági keresetet indított meg.

Közvetlen tárgyalásokat ajánl a pápa.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Zürich. A Neue Züricher Nachrichten azt írja, hogy Wilson összes pozitív békejavaslatát minden pontban fedik a pápai javaslatokat. A lap szerint Wilson jegyzéke nem jelenti a diszkusszió befejezését és azt állítja, hogy információi szerint a pápa folytatni fogja akcióját.

Bern. Washingtonból jelentik: Wilson válaszigjegyzéke mellé egy magánlevelet is csatolt a pápa részére, amelyben kijelenti, hogy készségesen várja további javaslatait.

Zürich. Az Italia úgy értesül, hogy a pápa legközelebbi lépése a béke érdekében az lesz, hogy közvetlen tárgyalásokat fog ajánlani a hadviselő államok között.

Bern. A svájci lapok azt írják, hogy a Vatikán folytatja a megkezdett akciót. Németországban Amerika válaszigjegyzékét a német nép ellen elkövetett hallatlan sértésnek tekintik.

A Temps azt írja, hogy Franciaország, Olaszország és Anglia kormányai nem fognak választ adni a pápa jegyzékére. Az angol kormány, amelynek egyedül van képviselője a Vatikánban, csakis a jegyzék tudomásul vételére szorítkozott.

Berlin. A Neue Rotterdamsche Courant balkáni levelezője azt írja, hogy az Anglia és Németország között folyó harc legfőbb és talán egyedüli célja a Balkánon és ázsiai Törökországon át Indiába a Perzsa öbölbe vezető szárazföldi ut megszerzése. Ha Berlin és London között ebben a kérdésben meg tudnának egyezni egymás között, úgy a vérontások további folytatása elkerülhető is lenne. A háború többi résztvevői szívesen beleegyeznének egy ilyen irányú tárgyalás megkezdésébe. Napról napra mutatkoznak jelek, ugyanis, amelyek arra mutatnak, hogy a háborút már nem lehet sokáig folytatni. Ezért az ellenséges felek arra törekednek, hogy a háború sorsát minél nagyobb, lehetőleg döntő katonai eredménnyel befolyásolják. Nincs kizárva, hogy az angol hadicélok elérésére a döntő csapást az ázsiai Törökországban fogják intézni.

Zürich. Az oroszországi vallási szektáknak kongresszusa felhívást bocsátott ki, amelyben a kereszténység régi fővárosának visszavételére kereszties hadjáratot hirdet. A felhívás azt mondja, hogy az orosz kormányának szövet-ségeivel karöltve meg kell hódítani Konstantinápolyt, amely a jövőben csakis az orosz népe lehet.

EGYESULETI ÉLET.

Aradi tisztviselők szervezkedése.

A Magántisztviselők és Kereskedelmi Alkalmozottak Országos Szövetségének aradi fiókja vasárnap délután tartotta meg tisztújító közgyűlését a városháza nagytermében. A közgyűlésen résztvett Rónay Zoltán dr. az Országos Szövetség ügyésze is, aki érdekes beszédben vázolta a magántisztviselők helyzetét. A közgyűlésen megjelent nagyszámú férfi és női magántisztviselők feszült érdeklődéssel hallgatták Rónay dr. beszédét, melyben azt fejtette ki, hogy a tisztviselők mai sanyaru helyzetének oka egyedül szervezetlenségükben rejlik. A tisztviselők az uri osztályhoz tartozóknak gondolták magukat, derogált nekik egy szervezkedni, mint a munkásoknak s ezért van ma tarthatatlan helyzetük. Nem tudták hová tartoznak s a polgári látszat kedvéért magukra vették a proletárság jármát. Nem akartak proletároknak látszani, s ezért proletárabbak a proletárnál. A világháborúnak kellett eljőnie, hogy a tisztviselők felismerjék valódi helyzetüket. Ha a magánalkalmozottak helyzetük javításához akarnak kezdeni, akkor nem küzdhetnek más módon és más formában, mint az öntudatos osztályharc eszközeivel és módszerével.

Öntudatos osztályharcra hívta fel a tisztviselőket, mert az a társadalmi réteg, amely nem tud erőt kifejeíteni az a néma gyermek, amelynek anyja sem érti szavát.

A gyűlésen jelen voltak lelkesen megjelentek Rónay dr. tartalmas beszédét, majd Hódlós László a gyűlés elnöke kihirdette a választás eredményét. Az egyesület tisztikara így alakult: Elnök: Székely Mihály, társelnök: Keller Bencze. Alelnökök: Bischof Ferenc és Esslinger György. Titkár: Timár Andor dr. — Jegyzők: Lichtig Herman és Kertész Lenke. Pénztáros: Fodor Adolf. Ellenőrök: Holm Géza és Székely Andor. Háznagyt: Bartha Róbert. Főkönyvtáros: Molnár Ödön.

IRÓDOLGÁS ÉS MŰVISEL.

Színházi-est Hódmezővásárhelyen.

(Zöldhelyi Annus bemutatkozása. — Csárdás királynő premier.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi színháznyári állomásán Hódmezővásárhelyen vagyunk. Már második hónapja működik a társulat Hódon. A gazdag magyar város művészetért rajongó népe fokozódó érdeklődéssel kíséri minden előadást. Estéről-estére zsúfolásig telik meg a kedves népkerti aréna, úgy, hogy akár le se kell venni a minden jegy elfogyott táblát. A társulatot nagyon szereti a közönség s mégis, amikor a szombati bemutató-estén helyet kért a közönség soraiban az „Aradi Közlöny” a hazavágyódás sóvárgó szavai rebbentek el a társulat minden tagjának ajkáról. Várva-várjuk a hó végét, amikor befejeződik a hódmezővásárhelyi szezon, hogy vándorutjukról végre hazajöhessenek. Nyolc órára egy üres szék sincs a színpadon. A földszinti bejáró lépcsőn elég kényelmesen ülőhelyet biztosított magának Blidár Vali és Kieffer Luiza. A lépcsőn volt még annyi hely, hogy az „Aradi Közlöny” tudósítója is helyet foglalhasson. Gellért karnagy pálcájára a zenekar munkába kezd. A csárdás királynő füllemászó melódiáit kipirult, várakozó arccal fogadja a közönség. A függöny fellebben. A színpad eleven, színes képei, játékaik percről-percre fokozódó gyönyörűséggel mulat a ház. Járay Sándor szerepét Barics Gyula játssza elég jól. R. Tóth Józsa, a két Járay helyére szerződött a direktor, majd csak a hódi szezon után fog Aradon bemutatkozni. Kertész Dezső szerepét, aki mint katona várja a szabadtéri felemelést, a társulat új drámai hőse, Forgács játssza. Kellemes, szép organuma van. Intelligens, fegyelmezett színésznek ismerjük meg pár szavas szerepéből is. A karban férfit alig látunk, a nők között kevés változott. Az igazgató kezét ebben találjuk a legkisebb szerencsével megáldottnak. Bizunk benne, hogy mire Aradra jönnek, lesz talán egy-két férfi karénekes is s a karhölgyek is lépést fognak tartani az idővel, az idővel járó igényeinkkel. Horváth Mici a hódi közönséget is meglődítette. Győzött úgy ünnepelték, mint itthon s az első felvonás után ismétlődő kihívások és virágok jelentették, hogy a Csárdás királynő megfelelt a várakozásnak.

A második felvonásban alkalmunk volt a társulat új szubrettjét megismerni. Járay Böske szerepében Sztázi hercegnő szerepében lépett a színpadra Zöldhelyi Annus. Amint Barics Gyula karján táncolva bejött a színpadra, a közönség meleg tapsal fogadta. Mint szerződött színésznőnek ez volt a közönség előtt az első lépése. A bátorító taps hatása alatt eloszlott a lámpa láza s mindenkit kielégítő kedvességgel játszott meg bájos jelenetét. Mindenek fölött nagy értéke a fiatalsága, szép, kedves megjelenése. Hangja kellemesen csengő, helyesen is bánik vele. Mozdulatai ügyesek, a lába táncra hajlik, meg van

benne minden jó tulajdonság, ami szükséges ahhoz, hogy jó szubrett legyen, hogy a közönség megszeresse. A társulat értékét emelni fogja. Egy jó rendezői kéz sok szép estének sikerét váltja ki színjátszási képességeiből.

* Az Aradi Zene-konzervatóriumban (Szabadság-tér 21.) a beiratások szeptember 1-től kezdődnek.

H I R E K.

Olcsóbb lesz a hus.

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Egy fővárosi esti újság tudósítója előtt Nagy Ferenc államtitkár, a Közélelmezési Hivatal alelnöke hosszasan nyilatkozott a husárok szabályozásáról. Az államtitkár elmondotta, hogy a husárok szabályozásáról szóló rendelet készülében van és még e héten ankétet hívnak egybe, mielőtt az végleges befejezést nyerne. A marha most olcsóbb és a közel jövőben még olcsóbb lesz, nem szabad tehát megvárni — mondotta Nagy Ferenc — a mai indokolatlan magas árakat. Javaslatunk gondoskodni fognak róla, hogy a husárok minél előbb összhangba kerüljenek az élő marhák árával.

Ezek rendezése után a Közélelmezési Hivatal programjának legközelebbi teendői sorából közölhetem, hogy pénteken a vidéki ipari munkások és bányá munkások élelmezését fogjuk tárgyalni. Szombaton sorra kerül a köztisztviselők beszerzési csoportjainak egységes ellátásra vonatkozó intézkedés és a jövő hétre marad a magántisztviselők élelmi szükségletének ellátása.

Üdvözlöt egy színésznőnek a „legmagasabb helyről.”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Brassóból írja tudósítónk: A maga nemében páratlan jelenet játszódott le ma délután a színházi udvar fölött — a levegőben. Dél előtt fél 12 óra tájban egy repülőgép jelent meg Brassó fölött, amely szokatlanul alacsonyan, alig 50—60 méter magasságban keringett a levegőben, majd hirtelen a Felekvár előtti térségen át a színház elé tartott, amelynek hátsó, a színpadra vezető udvarán színészek és színésznők tartózkodtak, ki-ki a maga próbajelenetére várakozva.

A repülőgép utasa, egy szimpatikus, fiatal aviatikus hadnagy itt elállította motorjának kattogását és a gép mint egy kiterjesztett szárnyú óriási madár, melyen leereszkedett a színház épülete fölé, majd a következő pillanatokban, nyilván, ahogy célt téveszen és a szomszédos házak közé, vagy a patakba hulljon a kezeiben megjelenő hatalmas virágkoszorú, kiröppent a színház előtti térségre és ott ledobta a frissen szedett virágokból összefűzött koszorút.

A gyermekek és járókelők egész raja rohant a különös esemény színhelyére, de ekközben már ott termelt a színház udvaráról Sugár Frigyes színész is, aki felkapta a koszorút és a ráligesztett Nevél címzéséből megállapítva, hogy az Verő Mária, a brassói színház drámai színésznőjének szól, sietett azt a művésznőnek, aki maga is szemtanúja volt a jelenetnek, átadni.

A repülőhadnagy, aki igazán stilszerű módon vett búcsút a távozó Verő Mártától, levelében a többek között ezeket írja:

„Amint az én kis virágom hullott le az égből, pardon, elfelejtettem, csak a légből, akként hulljon a jövőben magácskára a boldogság, szép munkájának áldása s kívánom, hogy utai csupa rózsából legyenek. Sok, számtalan szívélyes légi üdvözlöt és mennyhéli kezesók. Aláírás.

Verő Mária kijelentése szerint legkedvesebb emlékei között fogja megőrizni ezt az igazán legmagasabb helyről kapott üdvözlő elismerést, amilyennel kevés színésznő dicsekedhetik.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Riga a németeké.

Berlin. A Wolf ügynökség jelenté szeptember 3-án este: Rigát elfoglalták. (Riga 15 kilométernyire a hasonló nevű tenger öbölől, 200 ezer lakosú város. A lakosság nagyobbik része német. 122 gyára van.)

Berlin: A Wolf ügynökség jelenté: Mig az entente általános offenzívája nyugaton eddig minden pozitív siker nélkül maradt, a sikerült német előretörés keleten elérte azt, hogy az entente offenzívája még a második szerényebb célt sem érte el, azt hogy a német haderőket leküsse és Oroszországot tehermentesítse, noha az oroszok hosszabb idő óta számítottak

Riga ellen irányuló vállalkozásra. Erre vall a visszavonulás az A a mögé és a Duna jobb partjának erős védelmezése. A széles folyón való átkelés teljes mértékben sikerült.

Budapest. A sajtóhadiszállás jelenté: Az orosz vezérkar jelentése szeptember 2-áról. A nyugati harcvezetés heves tüzési előkészítés után a németek szeptember 1-én Üxkül környékén, Rigától délkeletre, átkeltek a Dünán és sikereik kiegészítéseképpen megszállták Upterrhammet.

Köpenhága. Az orosz alkotmányozó gyűlés összehívását egy öttagú kabinetre bízták, a melyben benne van Kerenszky, Cseretelli és Cseidze.

— **Összehívják a delegációkat.** Bécsből jelentik: A magyar kormány tagjai legközelebb Bécsben az osztrák és a közös kormány tagjaival tanácskozást fognak kezdeni a delegációk összeállításának előkészítésére. A magyar parlament és az osztrák Reichsrath az októberi ülésen fogják megválasztani a delegátusokat és az eddigi tervek szerint novemberben ülnék össze a tárgyalások megkezdésére és pedig Bécsben, miután 1914. év tavaszán a delegációk Budapesten üléseztek. A magyar és osztrák politikai körökben rendkívül fontos eseménynek tartják a delegációk összehívását. Nagy horderejű eseménynek lesznek a delegációs beszédek. Mindenekelőtt a béke szempontjából lesz fontos a delegáció programja. Magyar és osztrák, de főként osztrák-német részről kíméletlenül rá fognak mutatni Czernin Ottokár gróf külügyminiszter bel- és külpolitikájának nagy hibáira és kritika alá veszik azt a különös és veszedelmes majdnem kancellári hatalmat, amelyet Czernin magának ki-sajátított.

— **Élelmészeti lapok ellenségeinknél.** Amsterdamból jelentik: Londonból jelentik, hogy az angol kormány legközelebbi rendeletét hocsájt ki, amelyben érzékeny büntetés terhe mellett tiltja el az élelmi szerek pocsékolását. — Bernből jelentik: permanens minisztertanács foglalkozik az élelmi-szer hiánnyal. Turinban kihírdették az ostromállapotot.

— **Aradiak kitüntetés.** A 33. gy. ezredben a sikeres előnyomulás és más harcokban, az ellenség előtti vitéz magatartásukért kitüntetést kaptak: Első osztályú ezüst érmet Szuk József, Bodea Lázár, Grünwald Béla, Wallier Antal, Kóvári Ferenc és Nicsz József. Zászlósok. II. osztályú ezüst érmet: Kelemen Ferenc, Wlacsil Károly, Vormittag Vendel Varga Gyula, Verőcei Márton, Brádi Zoltán, Prohászka János, Türk József, Schaff György. Németi Lajos, Scimedt Antal, zászlósok. Zsák Antal önkéntes őrmester.

— **Felmentett egyetemi tanár.** Bécsből jelentik: Több mint egy hét óta tartó végtárgyalás után a honvédelmi hadosztálybírósa ma délben ítélték meg Braun Lajos dr. bécsi egyetemi tanár katonaszabadítási bűnperében. A bíróság minden vádpontra nézve ártatlannak mondta ki és felmentette Braun urat.

— **Debrecenben nem lesz gáz és villamosáram.** Debrecenben a városi légszusz- és villamosüzem igazgatósága jelentést tett a városi tanácsnak, hogy a szénhiány miatt néhány nap múlva beszünteti a gáz- és a villamosáram szolgáltatását. Ennek az oka az, hogy a katonai bizottság által megállapított havi 180 vagon szénmennyiségből a világítási vállalat tíz hét óta összesen csak 17 vagon szénét kapott. A szénmizériák megszüntetése végett Debrecenből küldöttség járt Bécsben, ahol az osztrák kormány ki is utalta a szénét, amelyet a bá-

nyákból utnak indítottak. A magyar kormány a Debrecennek kiutalt szénét lefoglalta és cséplésre használta fel. A város a Szénközpontot többször felszólította az elvett szén pótlására, de a központ még a debreceni katonai parancsnokság sürgetésére sem válaszolt, úgy, hogy az összes üzemek még tartalékaikat is felhasználták. A város ebben az ügyben a napokban rendkívüli közgyűlést hív egybe, küldöttséget ment a kormányhoz sürgős intézkedés céljából és ha a kormány nem segítene a város szénhiányán, úgy a törvényhatóság a királyhoz fog kérelmével fordulni.

— **Megdrágul Aradon az őrítés.** Az országos Közélelmezési Hivatal 37346—1917. VIII. számú rendeletéből kifolyólag közhírré teszem, hogy Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának 2839—52—1917. szám alatt hozott közgyűlési határozatával megállapított 10 százalékos vámmal pótlás felszámításának nincsen város területén a vámmalomtulajdonosok részéről a buzaőrítésnél 2 százalék, a rozsőrítésnél 3 százalék pótlás és kopási veszteség számítható fel az őrítetű felekkel szemben, viszont a darálási százalékkal megállapított 6 százalék vámmal pótlás felszámításának nincsen helye. Ezen intézkedés áthágás az 1750—1916. M. E. számú kormányrendeletben foglaltak szerint 6 hónapig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntethetők. Varrassy Lajos, polgármester.

— **Aradi urileánykák előadása hadijótékonycéllra.** Bájosan nemes gondolatot valószínűsített meg tegnap néhány aradi urileányka. Műkedvelő előadást rendeztek az aradi 33. gyalogezred rokkant alapja javára. Az előadás vasárnap délután folyt le a Kossuth-utca 55. számú ház egyik helyiségében. Színre kerültek: Az erdő tünderei és A beteg kislány kívánsága című alkalmi színdarabok s a szereplők kizárólag 10—12 esztendő középiskolás urileánykák voltak, akik teljesen felnőtték nélkül realizáltak meg az előadást. Szereplő személyek voltak: Szeghő Iluska, Boda Erzsike, Györfly Margitka, Kovács Magduska, Lenkei Aranka, Tóth Margitka. A két darab között igen ügyesen szavaltak Boda Erzsike, Györfly Margitka, Lenkei Aranka és Kovács Magduska. A sikerült előadás, amelyen szép számú közönség vett részt, 18 korona jövedelmet hozott a nemes célra.

— **Intézetek ellátása téli zöldséggel.** Az Országos Közélelmezési Hivatal 75600—1917. számú rendelete folytán felhívom a város területén lévő ipartelepek, kórházak, internátusok vezetését, hogy téli zöldség és fűzelék-féle szükségletüket (káposzta, hagyma, sárgarépa, gyökér stb) hivatalomban 8 napon belül írásban jelentsék be, mert ezek beszerzéséről az országos közlelmezési hivatal gondoskodni kíván. Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy hüvelyekben mutatkozó vagy hiány következtében a téli zöldség fűzelék félékre a télen a lakosságnak nagyobb szüksége lesz s így a bejelentés megtétele fontos érdekelt képez. Varrassy Lajos, polgármester.

— **Adományok.** Győri László Borosjenő 5 korona, F. A. vaggongyári tisztviselő 3 korona. Róth Izidor és neje 40 koronát küldött a vak katonák és 20 koronát a hadiárva részére.

— **Egyszerre haltak meg.** Nagykanizsáról jelentik: Bunczom János kiskanizsai jómódu kisgazda hónapokkal ezelőtt hadbavonult s legutóbb az orosz harctéren szolgált. A tekintélyes birtokot felesége kezelte itthon, apró, zsenge gyermekeivel. Néhány hete az anya hirtelen rosszul lett és elhalálozott. A hátsóság táviratozott a harctérre, hogy Bunczomnak adjanak néhány heti szabadságot, hogy a földjét megművelhesse és leszüreteltesse. A távirati kérelemre most jött meg a válasz. A katonai parancsnokság közli, hogy Bunczom János a harctéren hirtelen halt meg. Amint a közleményből kitűnik, a férj és feleség egyidőben haltak el. A kis árvaik iránt Kiskanizsán nagy a részvét.

— **Zsúfolt esték a Központban.** Két fellépés mellett tartotta előadásait az új orlémi társulat a Központban. A közönséget állandóan derűtségben tartotta Forray Aladár a szegedi színbáz bonvivántjának szellemes konferansz, Mezei Panna kiváló kupleénekesnő, Kürthy Rozsi kitűnő szubrett, Margó Zsiga elsőrangú táncosnő és Rocking Irén igen ügyes steptáncosnő a műsor sláger számai. A előadások kedvezőtlen idő esetén a kellemes felkértben tartatnak, hol frissen csapolt sör kapható.

— **Az összes aradi iskolákban előrt új és használt tankönyvek,** valamint taneszközök és füzetek nagy raktára Ingusz I. és Flánál Weitzer János-utca sarok polgári fiúiskolával szemben.

— **Gyors és gépirási tanfolyam.** Minden hó elsején kezdődőleg gépirás tanítás az összes rendszerű írógépeken, gyorsírás és írói munkálatok tanítása szaktanár vezetésével. Beiratkozni minden nap lehet: Bodnár József írógép vállalatánál, Arad, Weitzer János utca 11. Telefon 11—41.

— **Új és használt tankönyvek** az összes aradi iskolák részére már kaphatók, valamint iskolatáskák, rajz és írószerek nagy készletben Krausz Paulin könyvkereskedésében, színház-épület. 5539

— **Könyv- és zenemű újdonságok Kerpelenél.**

— **Az iskolai beiratás alkalmával** ne mulasszák el az aradi és vidéki szülők a megszkott jó bevisárlási forrást Fischer Nagyáruházát Szabadság-tér 12 szám alatt felkeresni ahol a legnagyobb választékban gyermek ingek, kalapok, harisnyák, fiú és leány sapkák, iskola táskák és minden egyéb cikkeket a legjutányosabban beszerezhetnek!

TANÜGY.

(—) **Tankönyvek** az összes helybeli és megyei tanintézetek részére kaphatók Oláh Sándor és Társa könyvkereskedésében. Telefon 2—30.

— **Új és használt iskolakönyvek és taneszközök** az összes helybeli és vidéki iskolák részére már kaphatók Kerpel könyvkereskedésében.

MOZGÓKÉPSZINIAZ.

— **Az élet rabszolgái.** (Ötfelvonásos dráma az Apollóban. Az Apolló mai slágerének címéből következtetve szociálista drámára kell gondolni s csak a kép megtekintése után állapíthatjuk meg, hogy a filmgyár szimbolikus értelemben vette a címet s a rabszolgáságot inkább a lelki érbékekre vonatkoztatja. Két grafi gyermek kerül nehéz helyzetbe. Családjuk különös bonyolult viszonyai kergetik őket az élet nehéz megpróbáltatásaiba. Sok küzdelem, izgalmas kalandon esnek át, amíg a körülöttük lévő homály eloszlik s a sorsuk jobbra fordul. Az 5 felvonásos monumentális film egyes részlete annyira megrázkóztató, hogy alig maradt szem szárazon. A darab rendezése s a szereplők játékkastilszerűen simul az érdekliesítő, romantikus meseszöveghez. Az Apolló új műsorából, a melyet még kedden mutat be, különösen ki kell emelni a harctéri fölvételeket, amelyek a legújabb harci események fontosabb epizódjait hozzák eléénk.

FOG- tömések, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színével azonos porcellánból.

FOG- koronák, hidak, egész fogsorok szájpádás nélkül aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- kövek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogsorok átalakítása, valamint javítása.

FOGHUZAS. Tízéves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lipcse, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legismertebb fogspeciálattáknál mint assistentus működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legképeztebb műszerével van felszerelve, elég garanciát nyújt, hogy még a legkézenesebb esetekben is a legteljesebb mértékben megtehetősek.
Telefon 757. szám.

JACOBI GYULA vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Ófutam állomás megszüntetése. A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R.-T. igazgatósága közhírré teszi, hogy Ófutam állomást kis víz miatt az össziforgalom számára megszüntette. Figyelmezteti azonban közönséget, az Ófutakkal szembe levő Beocin hajóállomás az Ófutakkal való forgalomban előnyösen használható, miután a két hely között rendszeres révátkelés van.

A szerkesztéstől felel:

Stauber József

NYILTÉR.

Az Aradi Közlönyben a múlt héten kétszer is olvastam azt a közleményt, amelyet a cukrászokról írt. A Matzky-üzlet egy nap cukorhiány miatt zárva volt. Igen cukorhiányban szenvedünk mindannyian. De nem vette észre senki, hogy van még Aradon egy cukrász üzlet, amely nem egy-két napja van zárva, de immár két héte elmúlt, hogy zárva van. Ezt nem vette észre senki. Két éve hadban van a tulajdonos és jelenleg az olasz fronton küzd, neje negyedmagával itthon küzd, anyagi gondokkal, hogy családját mint hadbavonult katonára feleltse és a férj iparát főtartsa és abból kenyérüket saját erejével megkeresse. Üzletünk már kéthete zárva, kereset nélkül állunk immár két hét óta. Nem vette észre senki a régi

üzleteket. En melhetek, kérhetek, nem akadok emberre, aki segítsen, még arra sem, aki meghaligasson. Voltam mindenütt, kértem, nem kaptam cukrot vagy más anyagot. Miért adnak nekem, ha a másiknak nem vagy miért adnak mindegyiknek csak éppen nekem nem. Hiszem ennek is kellene, annak is élni kell. Végre két heti szaladgálás és kérelem után Exterde Kálmán báró ur volt szives és kegyes 50 kiló cukrot kiutalni. Ezért is hála és köszönet. Kiváló tisztelettel egy hadbavonult cukrász neje.

Dr. Halász Géza szül. Löwy Margit és egyetlen kis leánya, Magduska fájdalomtól összetörve jelentik, hogy a legjobb férj, apa, gyermek, testvér és rokon

Dr. Halász Géza

m. kir. honvéd törzsorvos, Signum Laudis, Peresz József rend lovagja, Peresz vöröskereszt tulajdonosa, életének 44-ik, kimondhatatlan boldog házasság életének 6-ik évében v. ratlanul elhunyt

Drága hült teteméit folyó hó 4-én délelőtt 11 órakor fogjuk Pankotán a családi sírholtba örök nyugalomra helyezni.

Legyen emléke áldott, pihenése nyugodt!

Apatelek, 1917, szeptember 2-án.

Löwy Márkus és neje após és anyós. Rácz Jakabné szül. Halász Amália, öz. Savor Kálmáné, szül. Halász Lili testvérei. Rácz Jakab, Ransburg Sándor és neje, Löwy Ilona sógorok és sógorok. Rácz Rozsi, Andor, Ilona, Pista, Bőske, Sándor, Gyuri, Ransburg Mihl unokáival és hugal. 5934

CSAK RÁDIUM SÓSBORSZISZT
használjunk test és egészség-ápolásra.

Nagy üveg ára	K. 6.60
Közép üveg ára	K. 3.30
Kis üveg ára	K. 1.20

Gyártja:
A Dunánföldi Gazdas. Szeszgyárosok Szeezfimító Res. venvtársasága
Nagykanizsán. 4931

Rácz Péterné
lakás- és ablaktisztítási és parketta beeresztési vállalkozás
Arad,
György-utca 85. szám alatt.

Bükkfahordók

káposzta, gyümölcsíz, zsír stb. részére.

5 kg. gyümölcsládikák állványok

szülő és gyümölcs el-tartásához, legolcsóbb napi áron ajánl: 5588

Munk R. és Trsa.
faárnyára Karácsony.

Legolcsóbb és legjobb tinták!
Minden versenyen kívül!

Ajánljuk:

legolcsóbb és legkitűnőbb, modern vas-gubacs

Antracsen

író- és másoló-tintáinkat

Továbbá legkitűnőbb hollófekete

cipész-tintáinkat.

Tintáskorsókat és üvegeket megveszünk, becsereélünk, vagy megtöltésre elfogadunk. 5881

Aradi Első Antracsen-tintagyár
Simonyi-utca 6.

Hirdetmény.

A cs. és kir. 33. gyalogezred pótzászlóalj parancsnoksága részére keresünk

női irodai munkaerőket

életkor 16—40-ig, német nyelvismerettel, havi 180.—, illetve 200.— kor. fizetés mellett.

Szabónőket és szakácsnőket

21 éves kortól kezdődőleg. Felvételi feltételek személyes jelentkezésre megtehetőek naponta d. u. 4 órakor az alábbi ezred gazdasági hivatal (Verwaltungskommission) főnökénél.

Cs. és kir. 33. gy. e. pótzászlóalj parancsnoksága
Arad-Vár.

5970

Használt ólom megvételre kerestetik.

Megóvjja kenyerét a romlástól
ha kovászolás alkalmával bármilyen mennyiségű lisztadagoláshoz egy kávéskanálnyi M. kir. belügyminiszter és kereskedelemügyi miniszter által engedélyezett valódi Herschkovitz-féle

CITROMIZ PÓTLÓT
használ.

Kapható az összes fűszer és csemege kereskedésében valamint citromiz főraktárban Deák Ferenc-utca, Ortutay-palota.

Iskolakönyvek

használt és új állapotban

Minden iskola
számára,

Zeneiskolák,

Írószerek,

Rajzeszközök,

Táskák stb.

legelőnyösebben
szerezhetők be:

DEÁK BÉLA

könyvkereskedésében

Arad, Forray-utca

Gr. Hunyady-palota. Telefon 902.

Matteine-féle

patkány- és egérintő

új eljárás szerint.

Patkány- és egérintőshoz ajánlok patkány- és egérintősz-bacilust. A XX. század legmegbízhatóbb patkány- és egérintő-szere, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszélyes, tehát mindenütt elhelyezhető.

A patkány- és egérintősz bacillus árai:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 12 K.

1 nagy adag 3-600 patkány kiirtására 20 K.

„Matteine“
vegyészeti laboratórium

Arad, Boros Beni-tér 1. szám.
Telefon 10-45. 501

Cognac:

Keglevich,
Dékány,
Marty,
Adriatika gyártmány,
valamint

likőr, rum-
és valódi ordei

Málna-szörp

palackokban beszerezhető nagyban és kicsinyben 205

Weiszberger Sámuel
utódánál

Körösvölgyi Pálinkaraktár
Arad, Andrássy-tér 5. Telefon 651.

Goldschmidt Sándor banküzlete, Arad.

Új Vörös Kereszt sorsjegyeket

Eredeti ár darabja 52.— korona.
Első kiadás 1917. december 5-én.
Első nyeremény egy millió korona.
Előjegyzéseket 1917. szeptember 15-ig elfogad.

Goldschmidt Sándor banküzlete Arad, Minorita palota

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em.** egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet** nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegeimet, foghuzás teljes érzéstelenséggel (fagyasztás útján.) Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kaucsuk fogazatok, szájpadiás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcellán és cement tömések (plombák), mérsékelte díszes mérettel készíttetnek. Belső párlócsatát kérve tisztelettel **Mohr Jeannetta**, vizsg. fogtechnikusnő. Rendelő órák: d. e. 8-12-ig, d. u. 2-7-ig. Vidékiek 24 órán belül kielegíttetnek. 401

A szépségápolás útka a felhasznált szé-
pítőszerek helyes megválasztásá-
ban rejlik!

Rozsnyay Kálmánó Serail arc- szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények,
amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arkenőcse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.

Rozsnyay Serail crémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fill.

Rozsnyay Serail Arcpora. Lehető finomságu. Crém, fehér, róza és testzelenekben. Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, ibolya, Loin du bal, orgona, piros róza, Serail. Uvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1845

**Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.**

Mélyen tisztelt Háziasszony!

„EFFENDI“ Seprő a legjobb munkát végzi, mert a seprők legjavát képezi.

„EFFENDI“ Seprővel ha kísérletet tesz, életében más seprőt nem vesz.

„EFFENDI“ névre ügyelni kérem, a mi látható minden seprőnyélen.

„EFFENDI“ Seprőt fűszer-, festéküzletekben tartják, hol vásárlását örömmel várják.

4497

Az új

Magyar Vöröskereszt

nyeremény-kötvényekre előjegyzéseket elfogad az

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár R.-T.

Salacz-utca 6. szám.

Telefon 462. 5855

Tisztelettel értesítem Aradváros és Aradmegye n. é. közönségét hogy a **Deák Ferenc-utca 29.** szám alatt a volt Csizmadia-féle

vendéglőt

(a Balaton-kávéház mellett) **megnyitottam.** Kétféle konyha. Abonensek elfogadtatnak. Tiszta kezelt italok.

Nagyrabecsült pártfogásért esedezik **Löfkovits Rózsika.**

KALAP-SZALON SCHWARZ S.

Salacz-utca 4. szám, I em.

Az őszi idény újdonságai nagy választékban megérkeztek. Meglepő olcsó árak.

Alakítások elvállaltatnak. 5228

Házeladások,

valamint kisebb és nagyobb birtokok eladását, parcellázását közvetíteni vállalom. Az ország minden részében előjegyezve kis- és nagybirtokok. Aradon magán- és bérházak. Ajánlatokat, megbízásokat kér

Halmi József

adásvételi közvetítő iroda.

Lakás: **Deák Ferenc-u. 5.**
Telefon 726. 2369

Faszén

csomagolt, zsákokban és waggontételekben :: 5864

Kapható STEFAN H.

faszénkereskedő Thököly Imre-utca 1. sz. (Volt Halász-utca). Telefon 11-29. sz.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját az alábbiak szerinti számítjuk.

Minden szó hirdetésére 10 fillér. Vas-

tagabb betűkkel 20 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat

aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1.20 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 1/2 óráig ve-

szünk fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a

jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét,

amelyik tartalmánál fogva ereveti alakjában

nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Timer” vagy „Magda”

jellegére levél van, kérem átvenni. 5998

Máros.

Nyolcadikától tizennegyedikéig a 15vá-

rosban leszek. Ha lehet, balaszeza eluta-

zasát néhány nappal. Ertesítést kérek

Budapestre. 6900

Csinos, széke

polgár asszonyka, urilember ismeretségi

keres, ki némileg támogatná. Leveleket

„Fehér orgona” jellegére kér. 5990

21 éves

csinos leány, urilember tisztességes be-

rártaságát keresi. Ki némileg támogatná.

Levelet „Barátság” jellegére a kiadóba

kér. 6099

Ötvengy éveseknek,

örökbe adná 10 éves szűz és orvos leány-

káját, feltétlen előkelő, vagyonos családba.

Választ „Családunk” jellegére a kiadóba

kérek. 5987

Alkalmazást keres.

Középkorú övező

házasnőnek vagy kisegítő főnökönek

ajánlkozik. Cim a kiadóban. 5993

Fatal rekruit hatona,

szolgálati teendőiben teljesen jártas, bár-

nyolcvan gazdaság vezetésére ajánlkozik.

Cim: Cz. Hajdu Lajosné, Arad, Dohány-

utca 1. szám. 5989

Jegyző

teendőiben teljesen jártas egyén, állást

keres. Ajánlatokat „Jegyző” jellegére a

kiadó továbbít. 5995

Zwei deutsche

intelligente Fräulein mit Jahres zeugnisse

und Aufängerin suchen sofort Stelle zu

1-2 Kinder in feinem Hause. Adresse in

der Administration. 5996

Deutsches Fräulein

sucht Stelle zu 1-2 Kinder, geht gerne

aufe Land. Adressen abzugeben in der

Administration. 5998

100 koronát adok

annak, aki rövid időn belül gyakornoki

állást szerez részemre. Cim a kiadóhiva-

talban. 5966

Hadmentes kerítés,

virág, konyhatelemlény, vagy szállókeze-

léshez, olaj, 1-re állat keres. Ajánlatokat

kér, ajánlatot levélben. Dekán Lajos, ura-

dalmi kertész, Pankola. 5978

Intelligens urileány,

novélőzőnek ajánlkozik szeptember 15-re.

Cim a kiadóban. 5968

24 éves, hadmentes gépész,

10 az asztalgálya és lakatos munkála-

tosban jártas, Aradon megfelelő állást

keres. Lakás és tüzfűt megkivántatik. Cim

a kiadóban. 5977

Ügyes varrónő,

ajánlkozik házakhoz napi 3 koroná-

Tombá-utca 19. 5976

Egyes ruhavarrónő

házhoz ajánlkozik. Tholmeier, Sima y

utca 2., I. em. 5961

Deutsches Fräulein

welches gerne bei Kleider... 5995

Szűz. Adresse in der Adm. des Blattes.

Intelligens egyén

vállal bármilyen megbízást ügyérségi,

vagy vásárlási ügyekben, nagy ösmeret-

sége, sokoldalú tudása van. Cim a ki-

adóban. 5949

Alkalmazást nyer.

Könyvelésben

jártas kisasszony felvétetik, ugyanott el-

árúitónál is kerestetik. Rosenblüh H. és

Trasa. 5980

Főnöki mindenes

két családtaghoz kerestetik. Dobó-utca

3., I., 3. 4378

Intelligens társalkodónő,

gyönyörű, idősebb urinál mellé, azon-

nal belépésre várókra kerestetik. Jelen-

kezni délután 9-12-ig. Apponyi-u. 8., II.

em., ajtó 11. 5971

Egy mindenes

kerestetik. Cim a kiadóban. 5980

Magasra

vagy gyermekápoló asszony. házmester-

nek kerestetik. Bővebbet a kiadóban. 5977

Befárónő,

ki szép és mos. vanni, felvétetik magános

urinál. Péter-u. 11. 5979

Cyánkék, foltalan,

gyönyörű és egyszerű, önálló munkászó,

azonnal alkalmazást nyer. Ajánlatok az

Aradi Közlöny kiadóhivatalába intéren-

dők. 6000

Tisztességes,

magasra mindenes vagy befárónő, ki

padló kovácsolásért. 1/2 fizetéssel felvé-

tetik. Bathyá-utca 23., I. em. 2020

Önálló fióktulajtonos,

rőtlen, keresek szept. 25-re fióktulajton

részére, ki fűszer-, csomage-üzletben jár-

tas és 1-2 ezer korona biztosítékkal ren-

delkezik. Fizetés egyelőre évi 1200 korona

fix és a forgalom után 3% jutalék. Náv-

rádi Hugoné, Brád. 5977

Házmester felvétetik.

Perényi-utca 3. 5886

Kiadó lakás.

Tiszta,

csinos bútorozott szoba a Hungaria kávé-

ház közelében, uriháznál kiadó. Cim a

kiadóban. 5982

Két elegánsan

bútorozott utcai szoba, azonnal kiadó.

Wesselényi-utca 61. szám, kapun csem-

petni. 5987

3 szobás bútorozott

lakás, fürdő- és előszobával, központi fű-

téssel kiadó. Orszay utca 8. 5938

Lakást keres.

2, esetleg 3 szobás

lakás kerestetik azonnal. Cim Dr. 4-utca

6., II., 8. 5989

Házaspár részére

2 szobás könyvház bútorozott lakás keres-

tetik. Cimek Pichler papírkereskedésbe,

Bohus-palota kerestnek. 5940

Vétel és eladás.

1 lóra való

könnyű, jó állapotban levő stráfkocsit

vennék. Cim a kiadóban. 5954

Négykerékű

kézikocsi, dinnye és káposzta szállításhoz

alkalmas, eladó. Csiky Gergely-utca 18.

-szám. 5957

Egy teljesen

jó karban levő, könnyű féderes hajtó ko-

csi keresek megvételre. Ajánlatokat

Jegyző, Temesmonostor címre kérek. 961

3-4 osztályú

polgári leányiskola ki tankönyvek olcsón a-

radók. Akác-utca 19. 5986

14 karatos aranyat

kor. 6-50-tól kor. 6-85-ig beváltak. Oszevy

Beck Mórné, Asz-alos Sándor-u. 2. 5900

Persza vagy Szikán

bundát megvételre keresek. Ajánlatok

„Persza kabát” jellegre a kiadóhivatalába

kérek. 5965

Kerékpár

16 gumikkal, felöltő, kevertömlő felsze-

relve, keményfa asztal, úvegballon, egyéb

tárgyak eladók. Pábián László-u. 2. szám,

2-5 óráig. 5972

Tégla

jóminőségben, nagy és kis mennyiségben,

intányos árban kapható. Juraszek Iroda

Lovarda-u. 1. szám, telefon 1097., vagy

Lázár Iroda, Hasszinger-utca 5. szám, te-

lefon 747. szám. 3783

Veszek

keszült. Alfut, boros, sörs és ásvány-

vizes dugókat 6 koronáért kilogrammon-

ként. Küldemények az Aradi Közlöny ki-

adóhivatalába kerestnek. 5009

11-12 koronát

fizetek egy gram legfinomabb aranyért.

Zálogedulákat a legmagasabb áron ve-

szek. Brandes óra- és ékszerész, jó

zsel főherceg-ut 12. szám. (Lutheránus

templom mellett.) 5512

Fizom esomegező

kapható Winkler József szőlőgazdasságná-

ban. Arad Bathyá-utca 11. 5547

Tankönyvek és irászerék

legelőnyösebb bevásárlási forrása Minerva

Kiadó I. és Társa, Arad, Dobó-utca 1.

(Ferenc-téri polgári iskola mellett.) 5605

Cse. ép szobad. Bonn-tele

kapható Auficht Miksa fakereskedésé-

ben. Arad, Vásártér 1. 5611

Tölg- és opra-makk

területeket bővebb veszek, esetleg felsze-

dett makkot bármily kis- és nagymen-

nyiségben veszek. Ajánlatokat kérek. Gol-

dis Kornél, Nádab. 5641

150 Hectoliter

transport hordó eladó, esetleg 200 ht. H-

terig kölcsön adatik. Bővebbet Teleky-

utca 14. 5902

Baromifogas

elleni szer „Tikin” kapható egyedül Vajdits

gyógyszerárban. Ferenc-tér. Kis úveg 1.90

Kor., nagy úveg 3.50 kor. 2947

I-ekolai

tankönyvek, tásák, író- és rajszerek, a

legelőnyösebbben szerezhetők be Deák

Réka könyv- és papírkereskedésben.

Förroy-utca. Gr. Nádasdy-palota. 4421

Veszek

uraktól levett férfi ruhát, valamint min-

dentféle egyenruhát a legmagasabb árban.

Videkre is elmegyek. Bleier Ignác, Bocskó-

utca 1. 761

Használt ólom

megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadó-

hivatalban. 7892

Egy alig használt egyenáramú

21/2 lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi

Közlöny kiadóhivatalában. 5973

Ingatlan.

Kétegyházán

a kórházzal szemben levő ház üzlettel

eladó. Bővebbet Sztejsán János Kétegy-

házán. 5952

Muska állomáshoz

közlekedő 4 hold elsőrendű szálló, fel-

szereléssel, természettel együtt eladó. Bő-

vebbet az Aradi Kereskedelmi Bank-

nál. 5974

5 szobás úri magánház

modern berendezéssel, parkirozott feny-

ves udvarra, külön álló úras telekkel a

elvarosban eladó. Meg ekinthető délután

1-5-ig. Cim a kiadóba 4341

5 szobás

modern uriház Lippa úterán olcsón el-

adó. Bővebbet Dr. Micsis ügyvédi irodája

álpu. 5906

Magas földszintes ház

két lakással (5 és 3 szobás), valamennyi

szoba ucsara nyúló, szép nyolca, a bei-

varosban, eladó. Bővebbet a kiadóhiva-

talban. 5867

Kisebb

jókarban levő magánházat keresek meg-

vételre. Ajánlatokat Ekes-üzlet, Kályn J.-

utca, kérek. 5901

Egy ház eladó

tíz lakással, előnyös feltételek mellett.

Akác-utca 1. szám. 5972

Üzletek.

Élelmiszerüzlet

forgalmas helyen betegség miatt azonnal

átadó Bővebbet a kiadóban. 5991

Különféle.

Apróhirdetések